
Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo i ruralni razvoj
Vukovarsko-srijemske županije

INFORMACIJA
o ostvarenjima biljne proizvodnje
u 2013. godini

Vinkovci, veljača 2014. godine

1. SADRŽAJ

1. Sadržaj	2
2. Uvod	3
3. Ratarska proizvodnja	5
4. Povrtlarska proizvodnja	10
5. Voćarska proizvodnja	12
6. Vinogradarska proizvodnja	18
7. Jesenska sjetva 2013. godine	20
8. Isplaćene potpore u 2013. godini	21
9. Navodnjavanje i detaljna melioracijska odvodnja	22
10. Pojavnost GMO i biljnih bolesti	25
11. Elementarne nepogode u 2013. godini	26
12. Korištenje međunarodnih potpornih financijskih sredstava - IPARD	28
13. Postizanje EU standarda u biljnoj proizvodnji	30
14. Raspolaganje državnim poljoprivrednim zemljištem	32
15. Umjesto zaključka – ocjena stanja poljoprivrede i seoskoga prostora	32

2. UVOD

U uvodu navodimo temeljne pokazatelje i obilježja koja vrijede za ukupan prostor Vukovarsko-srijemske županije.

Vukovarsko-srijemska županija je područje s umjereno kontinentalnom klimom koju karakteriziraju sunčana i vruća ljeta, te hladna zima sa snijegom. Usprkos sve češćim odstupanjima ova tvrdnja još uvijek stoji. Srednja godišnja temperatura zraka iznosi oko 11 ° C, dok srednje godišnje padaline variraju od istoka prema zapadu, a kreću se oko 650 mm. Srednja godišnja relativna vlaga zraka je 79 %. Vukovarsko-srijemska županija zauzima površinu od 2.400 km², što predstavlja oko 4,3 % od ukupne površine Republike Hrvatske. Na području ove županije male su visinske razlike tako da je najviša kota Čukala kod Iloka s 294 m nadmorske visine, a najniža u Spačvanskom bazenu sa 78 m nadmorske visine.

Na području Županije ukupno je izdvojeno 14 tipova tala, od čega 6 pripada automorfnim, a 8 hidromorfnim tlima. Od ukupnih poljoprivrednih površina automorfna tla zauzimaju 45,4 %, a hidromorfna tla 54,6 %.

Strukturna površina prema katastarskim kulturama u Vukovarsko-srijemskoj županiji

red br.	grad – općine	ukupna površina	Površina po katastarskim kulturama u ha								
			Oranice	voćnja- ci	vino- gradi	liva- de	paš- njaci	trs- tici	ukupno poljopri- vredna površina	šume ha	neplod- no
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1.	VUKOVAR	10.021	5.749	73	295	27	283	63	6.490	1.300	2.231
2.	VINKOVCI	6.420	1.599	184	21	54	27	0	1.885	2.629	1.906
3.	ŽUPANJA	5.005	2.387	34	0	29	116	0	2.566	1.460	979
4.	ILOK	12.891	6.144	157	1.192	80	508	23	8.104	3.290	1.497
5.	OTOK	13.634	6.065	47	0	16	176	0	6.304	6.258	1.072
6.	ANDRIJAŠEVCI	3.961	2.641	57	1	1	4	0	2.704	756	501
7.	BABINA GREDA	8.018	4.833	128	0	165	351	0	5.477	1.428	1.113
8.	BOROVO	2.813	1.785	23	29	0	198	0	2.035	274	504
9.	BOGDANOVCI	5.176	4.144	64	42	5	158	17	4.430	429	317
10.	BOŠNJACI	9.496	4.802	68	0	34	85	0	4.989	3.590	917
11.	CERNA	6.924	3.561	29	0	98	47	0	3.735	2.495	694
12.	DRENOVCI	20.002	9.185	78	0	36	240	0	9.539	8.564	1.899
13.	GRADIŠTE	5.761	3.632	92	1	54	48	0	3.827	1.375	559
14.	GUNJA	3.106	1.777	22	0	34	21	0	1.854	683	569
15.	IVANKOVO	10.335	6.730	592	13	53	117	0	7.505	1.854	976
16.	JARMINA	1.294	1.035	108	3	0	11	0	1.157	0	137
17.	MARKUŠICA	7.345	6.097	60	4	53	254	15	6.483	330	532
18.	LOVAS	4.252	3.179	42	174	0	123	3	3.521	234	497
19.	NEGOSLAVCI	2.121	1.857	15	10	0	20	64	1.966	7	148
20.	NIJEMCI	22.468	9.772	103	34	14	111	0	10.034	10.724	1.710
21.	NUŠTAR	4.334	3.423	87	16	26	37	33	3.622	269	443
22.	PRIVLAKA	5.240	2.933	11	0	3	35	0	2.982	1.875	383
23.	S. JANKOVCI	9.515	6.020	28	24	26	112	0	6.210	2.577	728
24.	S. MIKANOVC	5.450	2.171	54	10	7	166	0	2.408	2.675	367
25.	ŠTITAR	4.012	1.851	51	0	74	177	0	2.153	1.307	552
26.	TOMPOJEVCI	7.217	5.205	37	51	0	86	228	5.607	1.186	424
27.	TORDINCI	5.017	3.864	14	14	0	108	0	4.000	528	489
28.	TOVARNIK	6.456	5.389	86	49	26	79	5	5.634	302	520
29.	TRPINJA	11.800	9.900	119	43	16	451	0	10.529	320	951
30.	VOĐINCI	2.127	1.443	29	6	1	41	0	1.520	420	187
31.	VRBANJA	19.098	7.454	40	0	16	68	45	7.623	10.246	1.229
	UKUPNO	241.309	136.627	2.532	2.032	948	4.258	496	146.893	69.385	25.031

Izvor: DGU, Područni ured za katastar Vukovar

Od ukupnih poljoprivrednih površina Županije (146.893 hektara) 93,01 % se odnosi na oranice, 2,90 % na pašnjake, 0,65 % na livade, te 1,38 % na vinograde i 1,72 % na voćnjake. Prema zastupljenosti u poljoprivrednoj proizvodnji među ratarskim kulturama glavni proizvodi su: kukuruz, pšenica, soja, šećerna repa, suncokret, ječam, duhan i povrće. Zasijanost pojedinih kultura odnosno plodored u proizvodnoj godini ovisi o više čimbenika, a prvenstveno o tržištu – cijeni proizvoda, organiziranosti otkupa i rokovima plaćanja.

U Republici Hrvatskoj poljoprivredna proizvodnja je organizirana na taj način da se svi poljoprivredni proizvođači moraju upisati u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava kojih ima oko 166.000 tisuća, a na Vukovarsko-srijemsku županiju otpada 9.795 što je 5,9 %.

Broj poljoprivrednih gospodarstava u VSŽ prema veličini u ha

2010 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	2.771	2.058	1.297	1.038	1.370	1.669	343	10.576
%	27 %	19%	12%	10 %	13 %	16 %	3 %	100 %
ha	0	879	2.305	3.807	9.932	41.441	68.604	126.968
%	0	0,7%	1,8 %	3 %	7,8 %	35,7 %	54 %	100 %
2011 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	3.301	1.166	1.201	922	1.308	1.739	502	10.146
%	33 %	11 %	12 %	9 %	13 %	18 %	5 %	100 %
ha	-	570	2.290	3.614	9.528	40.038	70.343	126.383
%	-	0,5 %	2 %	3 %	8 %	32%	55 %	100 %
2012 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	3.164	1.107	1.174	913	1.269	1.706	533	9.866
%	32%	11%	12%	9%	13%	17%	6%	100%
2013 god.	bez zemljišta	0-1 ha	1-3 ha	3-5 ha	5-10 ha	10-50 ha	iznad 50 ha	ukupno
broj PG	2.571	1.677	1.289	930	1.273	1.637	418	9.795
%	26%	17%	13%	10%	13%	17%	4%	100%
ha	-	455	3.234	3.518	9.793	39.601	70.391	126.992
%	-	0,4 %	2,5%	2,8 %	7,8%	31,1%	55,4%	100%

Analizirajući prikazane podatke u tablici gdje su obrađene posljednje četiri godine može se generalno konstatirati da nema značajnijih promjena kako u broju OPG-a tako i u površinama koje obrađuju.

U strukturi gospodarstava prema veličini posjeda prevladavaju mala i srednja gospodarstva s površinom do 10 hektara kojih je 77-79 %, a obrađuju svega 13 % poljoprivrednih površina. To nisu komercijalna gospodarstva nego u najvećoj mjeri proizvode za vlastite potrebe. Njihov udio u tržnoj proizvodnji je mali što je vidljivo iz površina koje obrađuju.

Druga kategorija gospodarstava je ona od 10-50 ha koja se u zadnjih desetak godina stabilizirala i predstavlja srednje velika gospodarstva kojih ima 17 %, a obrađuju 32 % poljoprivrednog zemljišta. To su gospodarstva koja su orijentirana na tržišnu proizvodnju, mješovita su, a to znači da imaju više organiziranih proizvodnji na gospodarstvu (ratarstvo, stočarstvo, povrtlarstvo ili voćarstvo i prerada,...). Takva gospodarstva su se pokazala kao fleksibilna i održiva s obzirom na nesređeno stanje na tržištu i u poljoprivredi općenito.

Treća kategorija gospodarstava je ona s preko 50 ha kojih ima samo 4 %, a obrađuju 55 % poljoprivrednog zemljišta. Ona se profilirala u subjekte koji planski proizvode i orijentirani su na tržišnu proizvodnju, također kombiniraju više proizvodnji pa čak i prerada i skladištenja, te ugovaraju svoju proizvodnju s poznatim kupcem i nedvojbeno se lakše snalaze na tržištu.

Veliki problem u strukturi broja gospodarstava predstavlja kategorija gospodarstava bez zemlje čija zastupljenost iznosi čak 26 %, a njihovo postojanje i egzistencija je upitna. Oni su uglavnom registrirali zbog ostvarivanja beneficija ili ostvarivanja prava i prednosti kod prodaje i zakupa državnog poljoprivrednog zemljišta, a vezali su se za prethodni Zakon o poljoprivrednom zemljištu i potporama u poljoprivredi posebno na dohodovne potpore kojih više nema.

Broj gospodarstava prema tipu

POLJOPRIVREDNA GOSPODARSTVA	2010. GODINA	2011. GODINA	2012. GODINA	2013. GODINA
OBITELJSKO GOSPODARSTVO	9.991	9.548	9.279	9.207
OBRT	357	369	351	349
TRGOVAČKO DRUŠTVO	150	150	159	163
ZADRUGA	63	63	63	62
OSTALI	15	16	14	14
UKUPNO	10.576	10.146	9.866	9.795

Ako analiziramo podatke iz gore prikazane tablice vidljivo je da su u ukupnom broju gospodarstava najviše zastupljena obiteljska poljoprivredna gospodarstva i to ona koja nemaju perspektivu zbog malog ili nikakvog posjeda i proizvodnje, a svoja prava i beneficije ostvaruju kroz registraciju u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava. Kada bi se navedena kategorija OPG-a riješila kroz socijalnu politiku drugih ministarstava došlo bi se do realnijih odnosno stvarnih podataka koji se odnose na poljoprivredne proizvođače te ujedno dobila drugačija slika o stanju poljoprivredne proizvodnje kako na razini naše županije tako i na razini RH.

Ono što je pozitivno u razvoju poljoprivredne politike je činjenica da ipak ima pokazatelja koji upućuju na okrupnjavanja posjeda, međutim još uvijek su problem mala gospodarstva (do 10 ha) kojih je oko 78 %, a obrađuju svega 13 % poljoprivrednog zemljišta i nisu se preorijentirala na dohodovnije kulture te si ne mogu osigurati opstanak.

3. RATARSKA PROIZVODNJA

Temeljem podataka Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju predloženih u tablicama koje slijede, odnosno prikaza proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora, može se zaključiti da se ukupna biljna proizvodnja koja je u sustavu potpora zasniva na, eto čuda, od 116.000 pa do 130.000 hektara

Proizvodnja žitarica u ukupnoj strukturi ratarske proizvodnje u Vukovarsko srijemskoj županiji zauzima najznačajnije mjesto i to s čak 60 % zastupljenosti. Odnosi u strukturi sjetve i plodoređa ovise o više čimbenika među kojima je najvažniji cijena robe na tržištu, mogućnost otkupa i skladištenja te rokovi plaćanja.

Da bi smo mogli pratiti i ocijeniti biljnu proizvodnju u 2013. godini moramo analizirati klimatske uvjete koji su presudni čimbenik za formiranje i ostvarenje prinosa, a posebno padaline koje su prikazane u tablici koja slijedi.

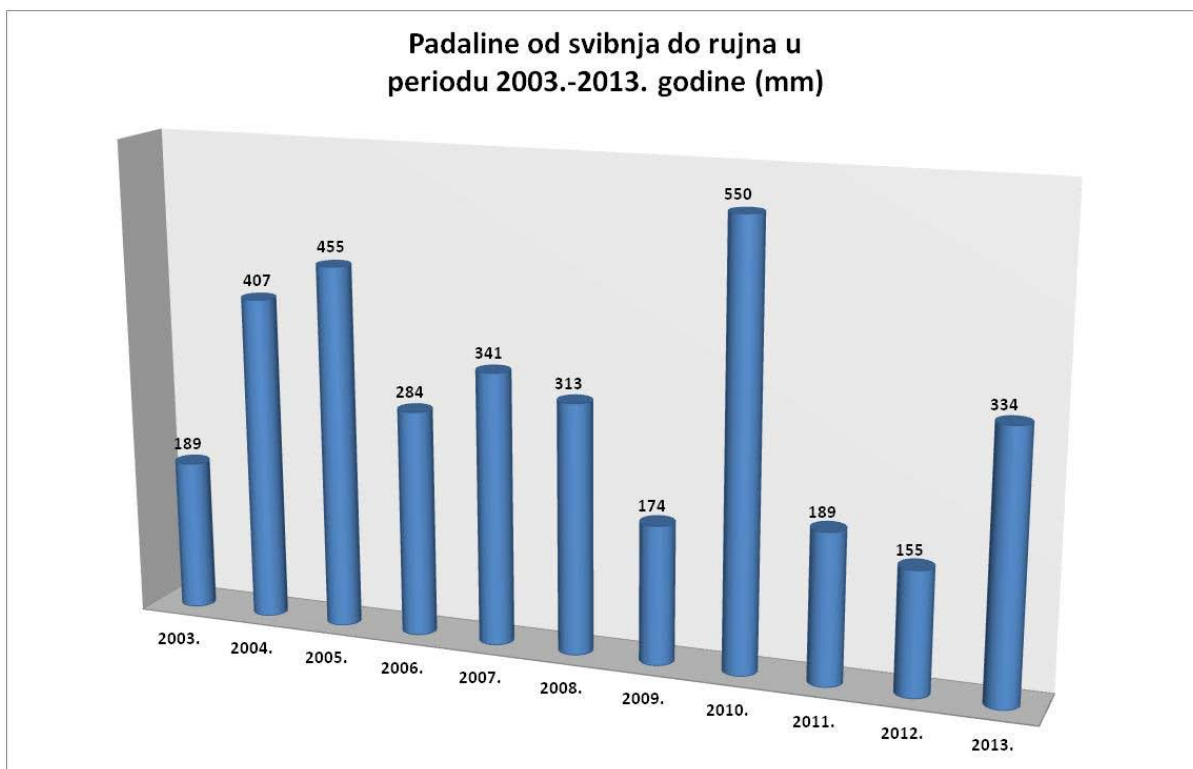
Kada smo obrađivali 2011. godinu ustvrdili smo da je bila ekstremna u odnosu na višegodišnji prosjek što se može reći i za 2012. godinu. To znači da su vrlo slične po izostanku padalina i po ekstremno visokim temperaturama u periodu kada je to štetno za pojedine ratarske kulture (prvenstveno kukuruz, a zatim soju i šećernu repu).

Za 2013. godinu se može reći da je bila iznad prosječna što se tiče padalina jer je palo cca 80 l/m² više od desetgodišnjeg prosjeka. D ovakvog odstupanja je došlo kada je u prvih pet mjeseci palo čak 110 l/m² više nego što je prosjek za taj period. Ta količina padalina je i stvorila pozitivnu razliku koja se na kraju očitovala i na godišnjoj razini. U tom periodu iznadprosječne oborine nisu štetno djelovale na ratarske kulture nego su čak poboljšale uvjete za zasijane proljetne kulture na taj način da je nicanje i porast bio ujednačen sa 100%-tnim sklopom.

Problemi se ponovno javljaju u 6.,7. i 8. mjesecu jer izostaju padaline kada su najpotrebnije. U navedena tri mjeseca je izostalo 60 l/m² u odnosu na višegodišnje prosjeke, mada ni ta količina nije zadovoljavajuća za potrebe ratarskih kultura u tom periodu. Naime, visoke temperature koje vladaju u to doba godine, dužina dana i kratke i tople noći te količina padalina nije dostatna za fiziološke procese u biljkama. Tako možemo ustvrditi da je u 2013. godini palo 82,4 l/m² više padalina od desetogodišnjeg prosjeka, ali su ponovno izostale padaline kada je to najpotrebnije, a to je razdoblje intenzivne vegetacije (cvatnja, oplodnja i nalijevanje zrna).

Padaline HMZ- Gradište

Mj.	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	<i>PROSIJEK PADALINA / 2003 – 2013 /</i>
1	45	77	32	28	57	32,5	59,9	74,9	36,8	32,4	70,00	49,6
2	15	53	75	34	52	5,3	44,7	67,8	30,1	50,7	57,9	44,1
3	2	26	47	70	87	61,4	45,2	50,3	25,3	2,8	84,3	45,5
4	6	152	49	91	2	41,6	19,0	51,3	14,7	89,9	40,6	50,6
5	25	125	44	39	128	47,1	24,6	98,8	47,8	75,9	117,9	70,2
6	43	99	71	90	55	111,8	76,8	215,7	37,3	39,3	50,6	80,8
7	43	48	134	18	33	62,7	35,7	71,1	84,1	16,0	45,3	53,7
8	36	89	158	126	41	24,7	36,5	79,8	3,8	2,9	36,8	57,6
9	42	46	48	11	84	76,4	1,9	84,0	16,2	21,4	83,2	46,7
10	131	71	6	17	115	41,8	61,0	58,9	28,6	61,9	62,5	59,5
11	48	104	19	24	98	54,5	57,1	66,1	4,5	45,4	56,8	52,4
12	17	15	11	30	51	33,9	110,7	72,0	63,4	91,3	36,0	48,3
Σ	453	905	694	578	803	593,7	573,1	991,3	392,6	529,9	741,9	659,5

Da bismo dobili pravu sliku ratarske proizvodnje izradili smo dvije tablice iz kojih se mogu vidjeti zasijane površine jesenske i proljetne sjetve, prosječni prinosi, proizvedene količine robe i njihova vrijednost i temeljem toga zaključiti na kojoj smo razine proizvodnje i efikasnosti u poljoprivredi. Temeljem podataka Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju predloženih u tablicama koje slijede, odnosno prikaza proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora, može se zaključiti da se ukupna biljna proizvodnja koja je u sustavu potpora zasniva na, eto čuda, od 116.000 pa do 130.000 hektara. Odnos proljetne sjetve prema jesenskoj je takav da je proljetna sjetva zastupljena s 60 pa i do 70 %, od ukupnih površina u proizvodnoj godini. Odstupanja koja se događaju u pojedinim godinama nisu značajna, ali na njih najviše utječe tržište i potreba za pojedinim kulturama odnosno tržišni viškovi koji isto tako utječu da se te kulture ne siju iduće godine. Jedan od važnih činitelja je i pojava elementarnih nepogoda poput suše ili prekomjernih padalina što utječe na prinose, a samim tim i na zasnivanje proizvodnje u sljedećoj godini.

U tablici je isto tako vidljivo da je razina prosječnih prinosa mala i da ima dosta prostora da se podigne na višu razinu. Na ovu problematiku je najviše utjecalo nesređeno stanje s vlasništvom i posjedom državnog poljoprivrednog zemljišta, te se iz tog razloga nisu mogli formirati kvalitetni i stabilni poslovni subjekti spremni za investicije i primjene novih tehnologija kako bi pojeftinili proizvodnju, a povećali dobit. Kao razlog manje razine prosječnih prinosa je i nepostojanje adekvatnih organizacijskih oblika povezivanja proizvođača putem kojih bi stabilizirali poljoprivrednu proizvodnju (zadruga, strojni prstenovi, trgovačka društva, klasteri itd), te kroz iste imali siguran otkup ili plasman na tržište. Putem bolje organiziranosti više bi se mogli posvetiti samoj proizvodnji i primjeni novih znanja i vještina što se pokazalo kao primjer dobre prakse u susjednim zemljama (Italija, Austrija, Slovenija itd.) Mišljenja smo da je to jedini put kojim se treba krenuti odnosno više se posvetiti boljem organiziranju poljoprivrednih proizvođača kako bi bili konkurentni na tržištu kako u Republici Hrvatskoj tako i EU tržištu.

Prikaz strukture proljetne i jesenske sjetve u sustavu potpora

R. b r.	Kulture	Zasijano																	
		2008. godina			2009. godina			2010. godina			2011. godina			2012. godina			2013. godina		
		ha	%	%u uk.	ha	%	%u uk.	ha	%	%u uk.	ha	%	% u uk.	ha	%	% u uk.	ha	%	%u uk.
1.	Kukuruz	30.595	37,53	24,47	24.908	33,62	20,08	27.205	34,04	23,34	30.769	35,76	25,09	29.521	36,33	23,89	27.336	34,71	21,86
2.	Šećerna repa	9.203	11,29	7,36	10.400	14,04	8,39	10.381	12,99	8,90	7.300	8,49	5,95	8.950	11,01	7,24	7.384	9,37	5,90
3.	Suncokret	12.521	15,36	10,01	8.235	11,11	6,64	9.320	11,66	8,00	9.735	11,31	7,94	9.782	12,04	7,91	12.659	16,07	10,12
4.	Soja	13.407	16,44	10,72	13.500	18,22	10,89	17.920	22,42	15,38	21.369	24,84	17,42	18.097	22,27	14,65	15.036	19,09	12,02
5.	Zob	531	0,65	0,42	485	0,75	0,45	575	0,72	0,49	761	0,88	0,62	790	0,97	0,63	890	1,13	0,71
6.	Krumpir	166	0,20	0,13	102	0,14	0,08	135	0,17	0,11	121	0,14	0,10	168	0,21	0,13	264	0,33	0,21
7.	Ostalo /krmno bilje, povrće, voće, vinog. i dr. /	15.105	18,53	12,08	16.377	22,12	13,21	14.395	18,00	12,35	15.986	18,58	13,03	13.951	17,17	11,29	15.205	19,30	12,15
	UKUPNO proljetne	81.528	100		74.007	100		79.931	100		86.041	100		81.259	100		78.744	100	
1.	Pšenica	29.958	76,18	24,79	40.905	81,94	32,99	29.250	79,99	25,10	30.728	83,97	25,06	35.945	85,06	29,10	38.573	83,36	30,84
2.	Pivski ječam	1.521	3,87	1,26	1.608	3,22	1,30	1.560	4,27	1,33	1.144	3,13	0,93	1.037	2,45	0,83	5.095	11,01	4,07
3.	Stočni ječam	2.981	7,58	2,47	2.258	4,52	1,82	2.215	6,06	1,90	1.901	5,19	1,55	3.727	8,82	3,01			
4.	Triticale	98	0,25	0,08	100	0,21	0,08	151	0,41	0,13	176	0,48	0,14	200	0,47	0,16	412	0,89	0,32
5.	Zob	488	1,24	0,40	559	0,97	0,39	575	1,57	0,49	761	2,08	0,62	790	1,87	0,63	890	1,92	0,71
6.	Uljana repica	4.278	10,88	3,54	4.563	9,14	3,68	2.814	7,70	2,41	1.886	5,15	1,54	563	1,33	0,45	1.302	2,82	1,04
	UKUPNO jesenske	39.324	100		49.993	100		36.565	100		36.596	100		42.262	100		46.272	100	
	SVEUKUPNO	120.852			124.000			116.496			122.637			123.521			125.046		

Pregled proizvodnje jesenskih i proljetnih usjeva te njihova vrijednost

(u mil. kuna)

R. br.	Kultura	2010. godina			2011. godina			2012. godina			2013. godina		
		preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)	preuzeta proizvodnja (u t) t/ha	cijena (kn/t)	vrijednost preuzete proizvodnje (bez poticaja)
1.	Pšenica	152.100 5,2	1270	193.167	184.368 6,0	1410	259.958	230.048 6,4	1350	310.564	192.865 5,0	1050	202.508
2.	Stočni ječam	9.303 4,2	1170	10.884	6.292 5,5	1650	10.381	21.244 5,7	1510	32.078	22.927 4,5	1350	30.951
3.	Pivski ječam	6.240 4,0	1400	8.736	5.491 4,8	1530	8.401	5.703 5,5	1650	9.409			
4.	Uljana repica	5.346 1,9	2050	10.959	4.903 2,6	2810	13.777	1.013 1,8	3300	3.342	2.734 2,1	2590	7.081
	Ukupno	172.989		223.746	201.054		292.517	258.008		355.393	218.526		240.540
1.	Kukuruz	217.640 8,0	1160	252.462	215.383 7,0	1200	258.459	112.180 3,8	1820	204.167	191.352 7,0	1000	191.352
2.	Šećerna Repa	570.955 55,00	230	131.319	379.600 52,00	300	113.880	313.250 35,00	300	93.975	376.584 51,00	340	128.038
3.	Suncokret	21.250 2,28	2620	55.675	30.178 3,1	2590	78.161	31.302 3,2	3810	119.260	48.104 3,8	1850	88.992
4.	Soja	55.552 3,10	2310	128.325	53.422 2,5	2400	128.212	34.384 1,9	4360	149.914	33.079 2,2	2900	95.929
	Ukupno	865.397		567.781	678.583		578.712	491.116		567.316	649.119		504.311
	SVEUKUPNO			791.527			871.229			922.709			744.851

Napomena: Za izračun vrijednosti preuzete proizvodnje za 2013. godinu korištene su aktualne cijene u listopadu 2013. godine Tržišno informacijskog sustava poljoprivrede (TISUP)

4. POVRTLARSKA PROIZVODNJA

Poljoprivredna proizvodnja je vrlo značajna gospodarska djelatnost u našoj županiji i zasigurno može predstavljati temelj razvoja gospodarstva. No, kada pobliže analiziramo strukturu zasijanih površina vidjet ćemo da određenim segmentima poljoprivredne proizvodnje, poput povrtlarstva, do sada nije poklonjena dovoljna pozornost.

Povrtlarska proizvodnja, pored upotrebe suvremene poljoprivredne mehanizacije, tehnologije i znanja, zahtjeva znatno više radne snage nego što je to kod ratarskih kultura. Proizvodnja povrća je najintenzivnija grana biljne proizvodnje u pogledu ostvarivanja prihoda po jedinici površine. Dovoljno je usporediti samo proizvodnju sa jednog hektara povrća na otvorenom u odnosu na istu površinu neke ratarske kulture pa će se vidjeti da prihod višestruko ide u korist povrća, a da ne govorimo o razlici između uzgoja povrća u zaštićenim prostorima (staklenici, plastenici) i ratarske proizvodnje.

Potrebno je stoga poduzeti korake kako bi se proizvođači (prije svega obiteljska poljoprivredna gospodarstva) okrenuli dohodovnijim poljoprivrednim kulturama uz primjenu novih tehnologija i tako povećali svoju zaposlenost, prinos i osigurali veću dohodovnost vlastite proizvodnje.

S obzirom da se zanemarivo male površine nalaze pod zaštićenim prostorima potrebno je ovu proizvodnju usmjeriti u proširenje i opremanje kapaciteta u proizvodnji povrća. Isto tako je posebno važno stalnom edukacijom pružiti proizvođačima nova saznanja o suvremenijim tehnologijama proizvodnje povrća (plastenička, staklenička ili hidroponska proizvodnja), te im pomoći postizanju konkurentnosti i sposobnosti odgovora zahtjevima kako domaćeg tako i inozemnog tržišta.

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Vukovarsko – srijemskoj županiji u 2013. godini 1724,18 ha nalazi se pod povrtlarskim kulturama namijenjenih tržištu što čini tek 1,36 % prijavljenih poljoprivrednih površina. Iz podataka predočenih u tablici koja slijedi uočljiv je značajan porast površina pod povrtlarskim kulturama u odnosu na 2010. godinu. Nakon toga, nažalost, taj trend nije nastavljen, uzroci čega su sve teže pozicioniranje na tržištu i realno gledajući teško dostupne količine vode potrebne za navodnjavanje. Eto nam zadaće! Iako je uočljiv rast proizvodnje povrća na manjim poljoprivrednim gospodarstvima velika razlika ipak nastaje uslijed promjene modela prijava i ostvarenja poticaja Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i značajnim povećanjem proizvodnje povrća na površinama PIK-a i VUPIK-a.

U županiji je vrijedna spomena investicija u najsuvremeniju proizvodnju povrća koja je realizirana na 8 ha staklenika sa hidroponskim uzgojem povrća.

Pregled proizvodnje povrtnarskih kultura u razdoblju 2010. - 2013.

rd. br.	kultura	2010. god. (ha)	2011. god. (ha)	2012. god. (ha)	2013. god. (ha)	2013./2012. indeks
		broj korisnika poticaja je 191	broj korisnika poticaja je 749		broj korisnika poticaja je 1.061	
1.	blitva	0,04	0,01	0,33	-	-
2.	bob	0,007	-	-	-	-
3.	brokula	-	-	0,62	5,00	8,06
4.	cikla	3,39	34,97	15,28	4,20	0,27
5.	cvjetača	-	5,59	2,94	2,15	0,73
6.	češnjak	0,14	0,19	2,01	14,30	7,11
7.	dinje	-	7,88	10,58	4,78	0,45
8.	grah	34,50	34,62	70,03	73,54	1,05
9.	grašak	191,58	339,17	380,52	368,77	0,96
10.	kelj	-	7,90	8,59	10,53	1,22
11.	kelj pupčar	-	0,35	-	-	-
12.	komorač	-	-	0,45	-	-
13.	korabica	-	-	0,09	-	-
14.	krastavci i kornišoni	5,21	0,94	0,64	1,11	1,73
15.	kukuruz šećerac	-	186,69	72,55	160,72	2,21
16.	kupus	69,70	80,10	45,46	78,23	1,72
17.	lubenice	167,91	152,77	124,74	163,12	1,30
18.	luk	353,54	433,04	353,56	269,35	0,76
19.	mahune	-	0,10	0,05	-	-
20.	merkantilni krumpir	135,96	121,55	168,78	264,69	1,56
21.	mrkva	4,23	94,15	106,35	68,05	0,64
22.	paprika	24,05	34,17	27,06	34,23	1,26
23.	pastrnjak	1,65	0,42	0,60	-	-
24.	patlidžan	-	3,74	1,37	1,91	1,40
25.	peršin	5,42	3,34	2,52	1,90	0,76
26.	poriluk	4,38	16,15	0,17	13,20	77,65
27.	rajčica	8,53	8,19	5,27	5,15	0,98
28.	salata	-	0,10	0,10	-	-
29.	špinat	-	0,29	0,54	-	-
30.	tikva	1,79	3,50	1,26	6,87	5,45
31.	tikvice	2,90	2,94	2,43	1,50	0,62
32.	miješani nasad povrća	-	24,66	103,96	110,69	1,06
33.	ostalo povrće	49,73	85,49	264,42	60,20	0,23
UKUPNO		1.064,66	1.683,01	1773,27	1724,18	0,97

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

5. VOĆARSKA PROIZVODNJA

U 2013. godini prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Vukovarsko – srijemskoj županiji i Poljoprivredne savjetodavne službe (PSS) pod dugogodišnjim nasadima voća intenzivne proizvodnje nalazi se 1.634,60 ha.

Pregled višegodišnjih nasada po voćnim vrstama u ha

Vrsta	Nasadi 2012.	Nasadi 2013.
Badem	1,05	0,50
Breskva	84,60	78,92
Dunja	0,07	1,2
Jabuka	549,59	515,64
Jagoda	3,41	1,52
Kruška	41,67	42,96
Kupina	4,67	3,25
Lijeska	82,20	71,76
Malina	1,98	1,86
Marelica	38,79	24,34
Miješano	84,43	96,14
Nektarine	10,58	13,31
Orah	100,40	88,16
Ostalo	21,16	37,34
Ribiz	2,32	1,48
Šipak	0,50	0,50
Šljiva	281,36	343,68
Trešnja	7,29	7,76
Višnja	210,58	304,28
Ukupno voćnjaci	1.526,20	1.634,60

Izvor: APPRRR, HPK i PSS

Još uvijek najveći dio trajnih nasada voća po tehnološkoj razvijenosti i primjeni suvremenih tehnoloških i uzgojnih dostignuća ne udovoljava visokim kriterijima. Procesi proizvodnje odvijaju se uglavnom bez melioracijskih zahvata odvodnje i navodnjavanja, te zaštite od mraza i tuče, bez kojih nije moguće ostvariti stabilne i u prosjeku visoke urode potrebne kvalitete.

A sad smo dio EU, u zajednici gdje primarni poljoprivredni proizvođači, poglavito voćari, nailaze na sve veće probleme u poslovanju. Sada su pred izazovima velikoga, dobro organiziranoga i nemilosrdnoga EU tržišta te im je potrebno pomoći u smislu bolje organizacije i uspješnijega nastupa na tržištu. Stoga će županija sve voćare pozvati na bolju organiziranost i pomoći im u tome, a očekivanja voćara su: pomoć za bolju informiranost, pomoć za bolju organiziranost, pomoć u postizanju EU standarda i pomoć u uspješnijem kandidiranju na EU sredstva, i na koncu bolja i snažnija stručna potpora.

5.1. Proizvodnja voća

U posljednjih deset godina površine pod trajnim nasadima voća znatno su povećane u našoj županiji. Prema podacima PSS koji se odnose na trajne nasade voća, na području Vukovarsko-srijemske županije u posljednjih deset godina zasađeno je oko 900 ha novih nasada voća, što je izravno utjecalo i na povećanje proizvodnje kako konzumnog tako i voća za industrijsku preradu. Na ovako povećanje površina pod trajnim nasadima pozitivno su utjecale državne, županijske i potpore JLS.

U prosječnim proizvodnim godinama u strukturi proizvodnje na prvom je mjestu jabuka i čini oko 60% ukupne tržišne vrijednosti proizvodnje.

5.2. Skladištenje - čuvanje

Postojeća proizvodnja voća, s tendencijom porasta, u kojoj prije svega prevladava jabuka, predstavlja ozbiljan potencijal koji iskazuje potrebu za izgradnju logističkih kapaciteta, pri čemu se prvenstveno misli na ULO hladnjaču za skladištenje i čuvanje voća, poglavito jabuke, te prateće objekte za prihvatanje, sortiranje, pakiranje i daljnju distribuciju svježih proizvoda.

5.3. Izvješće o provedenoj anketi među voćarima naše županije

Kako bi dobio što bolji uvid u stanje voćarstva na području Vukovarsko srijemske županije, a samim tim stekao spoznaje o problemima s kojima se najčešće susreću proizvođači voća, Upravni odjel za poljoprivredu, šumarstvo i ruralni razvoj Vukovarsko srijemske županije proveo je anketu među voćarima (u vremenu od 1. do 4. listopada 2013 godine).

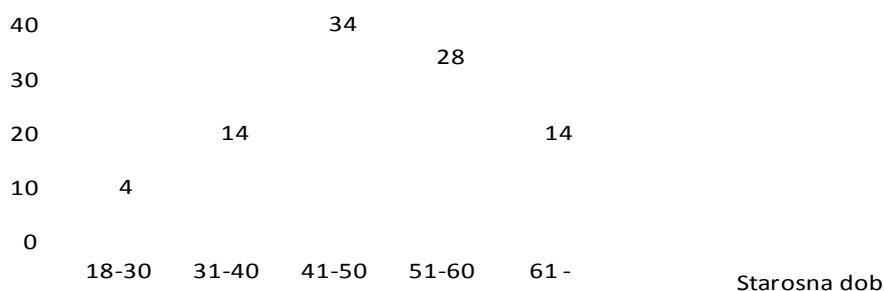
Anketom su obuhvaćena poljoprivredna gospodarstva i poljoprivredni obrti, njih 95, koji posjeduju više od 2 ha pod voćarskim kulturama, a manje od 100 ha pod ratarskim kulturama (jer tako im voćarstvo nije prva briga).

I. Karakteristike poljoprivrednog gospodarstva (PG-a)

a) starosna dob vlasnika ili nositelja PG-a

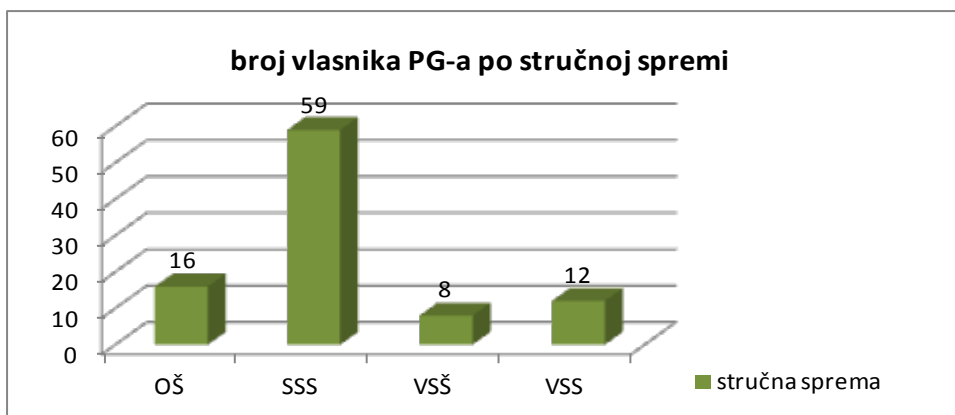
Od 95 obrađenih vlasnika PG-a po starosnoj dobi najviše pripada dobi od 41-50 godina, njih 34 ili 36 %; slijedi dob 51-60 godina 28 vlasnika PG-a ili 30 %, potom dob 31-40 godina, njih 14 ili 15 %. Istu zastupljenost ima skupina starijih od 61 godinu a najmanje je zastupljena dob 18-30 godina, njih 4 ili 4 % - ilustracija grafikom.

broj vlasnika PG-a u ovisnosti o starosnoj dobi

b) obrazovanje vlasnika ili nositelja PG-a

Od 95 obrađenih vlasnika PG-a po stručnoj spremi najzastupljeniji su oni sa SSS, njih 59 ili 62 %. Najmanje su zastupljeni vlasnici PG-a sa višom stručnom spremom, njih 8 ili 8% - ilustracija grafikom.

c) obrazovna struktura voditelja PG-a nešto je povoljnija nego kod vlasnika PG-a pa tako od 95 voditelja njih 10 ima OŠ, 59 ima SSS, 12 ima VSŠ, 14 ima VSS.

d) bavljenje voćarstvom (godina) PG

Od 95 PG-a do 5 godina se voćarstvom bavi njih 11, od 6-10 godina se voćarstvom bavi najviše ispitanih 46, a više od 10 godina se voćarstvom bavi 38 ispitanika.

e) koristi li netko u obitelji internet

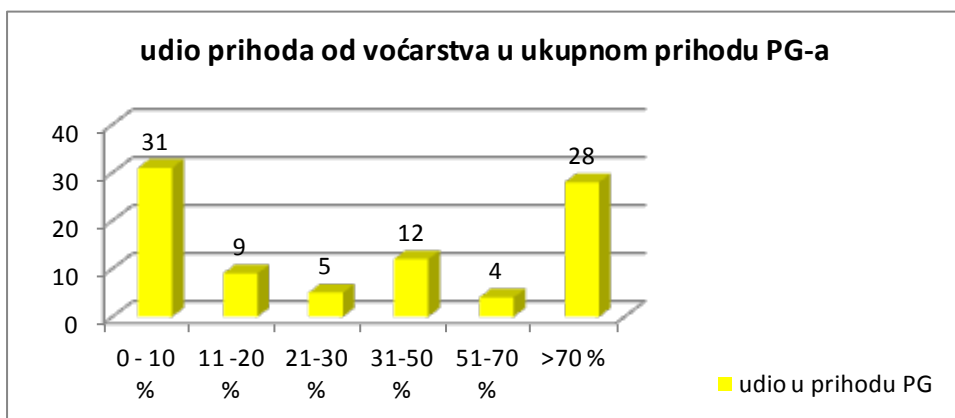
Od 95 PG-a 87 koristi internet, a 8 ne koristi

f) članstvo PG u nekoj od udruga ili proizvođačkoga odnosno strukovnoga udruženja

Od 95 anketiranih PG-a samo 20 je član neke udruge ili proizvođačkoga odnosno strukovnoga udruženja dok njih 75 to nije.

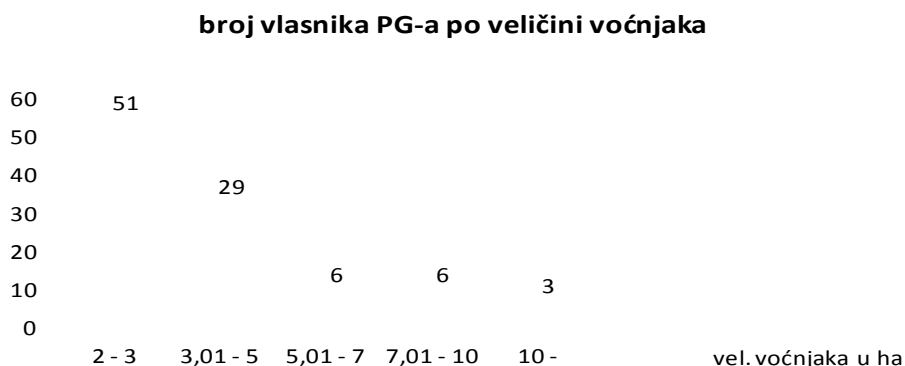
g) udio prihoda od voćarstva u ukupnim prihodima PG

Iz slijedećeg grafikona vidimo da je prihod od voćarstva uglavnom dodatni prihod za većinu PG-a dok samo njih 28 ili 31 % ostvaruje više od 70 % prihoda od voćarstva u ukupnim prihodima PG-a.

II. Ukupne površine poljoprivrednog zemljišta PG

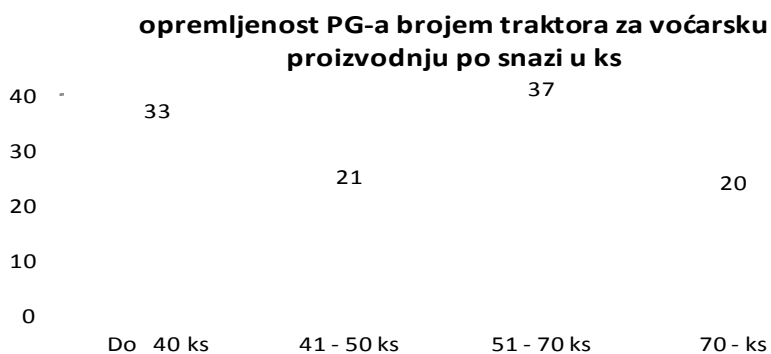
Od 95 anketiranih donosimo pregled ukupnih površina PG-a u slijedećoj tablici i grafikonu:

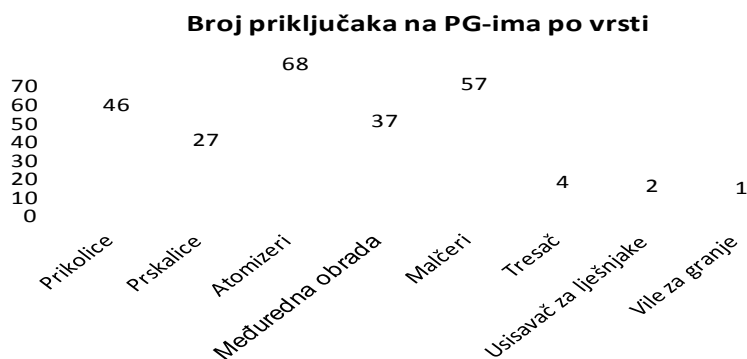
Iz grafikona je vidljivo da od 95 anketiranih PG-a više od polovice (51 anketiranih ili 54 %) ima voćnjak veličine 2-3 ha, 29 anketiranih ili 31 % ima voćnjak veličine 3,01-5 ha itd. Može se reći da 85 % anketiranih PG-a ima voćnjak manji od 5 ha pa je razumljiva potreba za njihovim udruživanjem u proizvođačku grupu.

III. Opremljenost PG za voćarsku proizvodnju

a) traktori

b) priključci

c) platforma za branje voća nalazi se u vlasništvu samo kod 4 PG-a dok je ostalih 91 nemaju.

d) protugradna mreža se također nalazi u vlasništvu kod 4 PG-a od 95 anketiranih.

e) sustav za navodnjavanje posjeduju 18 PG-a od 95 anketiranih.

f) skladišni kapaciteti su u posjedu 16 PG-a dok ih 79 ne posjeduje.

Veličina i vrsta skladišnih kapaciteta vidi se u slijedećoj tablici:

Skladišni kapaciteti	Broj	(%)	(m2)	(m3)	(t)
da	16	16,84	0	0	0
hlađena			414	0	140
ostala			310	550	150
ne	79	83,16			
UKUPNO	95	100			

g) želja za investiranje iz EU izvora

Vrsta opreme	broj PG koja žele investirati
Mehanizacija	20
Protugradna mreža	11
Navodnjavanje	16
Skladište	7
UKUPNO	54

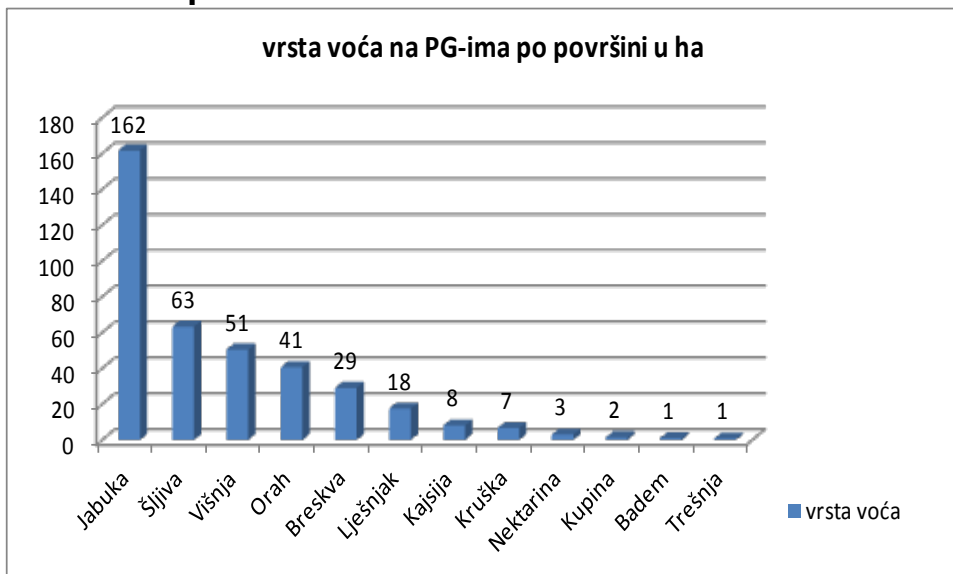
IV. Zadovoljstvo PG-a sa radnom snagom, savjetodavnim uslugama i dostupnošću informacija

Opis	radna snaga			Savjetodavne usluge		Dostupnost informacijama			
	kako je dostupna	koliko je stručna	kakva joj je cijena	kako su dostupne	koliko su stručne	o tehnologiji	o tržištu	o organiziranju	o EU politici
Ocjena	3,6	3,3	3,5	3,1	3,2	3,6	2,7	2,5	2,6

V. Zadovoljstvo PG-a s proizvodnjom, organiziranošću i tržišnom pozicijom

Opis	Zadovoljstvo nasadom				Organiziranost PG i uklj. u probl.	Tržna pozicija	Kupci	Uvjeti otkupa	Cijene
	Odabir voćne vrste	Odabir tla	Odabir uzgoja i uzgojnog oblika	Odabir tehnologije					
Ocjena	3,9	4,2	4	3,8	3,4	1,9	2	1,8	1,9

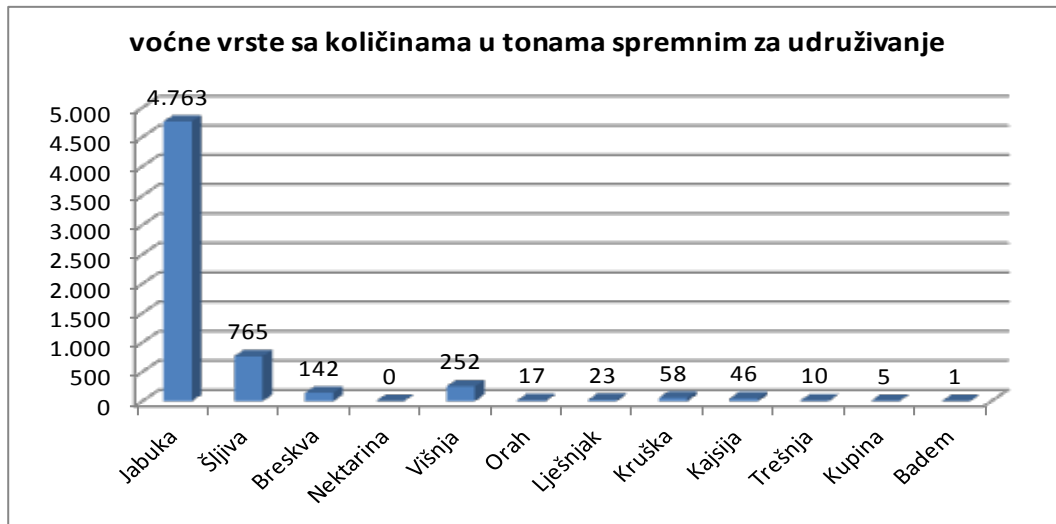
VI. Površine po vrstama voća

VII. Voljnost PG za uključivanjem u interesno udruživanje, i količine voća koju kane povjeriti udruženju

Od 95 anketiranih PG-a 87 je izrazilo želju za interesno udruživanje, što je visokih 92 %. Detaljniji pregled vidljiv je u slijedećoj tablici i grafikonu. Iz izloženoga se vidi da su PG-i od proizvoda najspremniji ponuditi jabuke 4.763 t ili 78 %, zatim šljive 765 t ili 13 %; višnje 252 t ili 4%; kruške 58 t ili 1 % itd.

Uključivanje		Broj	(u%)	(t)
	Ne	8	8,42	
	Da	87	91,58	
	UKUPNO	95	100,00	
Voćne vrste				
	Jabuka			4.763,00
	Šljiva			765,00
	Breskva			142,25
	Nektarina			0,25
	Višnja			252,00
	Orah			16,50
	Lješnjak			22,50
	Kruška			57,50
	Kajsija			45,50
	Trešnja			10,00
	Kupina			5,00
	Badem			1,00
	UKUPNO			6.080,50

Zaključak

Iz svega navedenog u prethodnim stavkama vidljivo je da su najveći problemi PG nedovoljna opremljenost PG sustavima za navodnjavanje, protugradnom mrežom te minimalni i neadekvatni skladišni kapaciteti koji su im neophodni ako žele sačuvati voće i postići veću tržišnu cijenu proizvoda.

Kod većine proizvođača nadalje kao jedan od glavnih problema navodi se niska cijena proizvoda te problemi sa trženjem gotovog proizvoda.

Više od 90% ispitanika izrazilo je želju za udruživanjem, jer smatraju da bi im to olakšalo trženje i povećalo konkurentnost. Očito je da postoji volja za udruživanjem ali je potrebna inicijativa od samih proizvođača. Jedan od načina je svakako udruživanje u proizvođačku grupu, a nakon prijelaznog perioda i proizvođačku organizaciju. Primjeri dobre prakse proizvođačkih grupa i organizacija postoje u našem okruženju (Italija, Austrija, i neke nove članice EU) koje su na taj način povećale konkurentnost svojih PG.

RH pa tako i Vukovarsko srijemska županija svakako bi trebala slijediti takve primjere i omogućiti svu potrebnu pomoć u organiziranju, jer na taj način i putem EU fondova naša gospodarstva imaju priliku riješiti ulaganja u opremu i skladištenje, te drugo što im nedostaje i postati konkurentni kako na hrvatskom tako i na tržištu EU.

6. VINOGRADARSKA PROIZVODNJA

Prema podacima Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju u Vukovarsko – srijemskoj županiji i PSS pod dugogodišnjim nasadima vinove loze u 2013. godini nalazilo se 1.619,46 ha. Prema podacima PSS-a u 2013. godini posađeno je 16,7 novih nasada vinove loze , a procjena je da je izvađeno oko 5 ha.

Pregled dugogodišnjih nasada vinove loze, u ha

Vrsta	Nasadi u 2012.god	Matični nasadi u 2012.g (matičnjak loznih plemki,loznih podloga)	Nasadi u 2013.god	Matični nasadi u 2013.g (matičnjak loznih plemki,loznih podloga)
Vinova loza	1.624,53	14,7	1.619,46	8,4

Izvor: APPRRR, HPK i PSS

Po površini dominira vinska sorta graševina - 60%, zatim sorta traminac – 13%, frankovka - 10%, rajnski rizling – 8%, dok su ostale sorte: chardonnay, silvanac zeleni, pinot bijeli, pinot crni, cabernet sovignone, merlot, rizvanac i dr. zastupljene u malom postotku.

Nasadi vinove loze po tehnološkoj razvijenosti i primjeni suvremenih dostignuća još uvijek ne udovoljavaju najvišim kriterijima. Procesi proizvodnje odvijaju se uglavnom bez melioracijskih zahvata navodnjavanja, te zaštite od mraza i tuče, a bez kojih nije moguće ostvariti stabilne i u prosjeku visoke urode potrebne kvalitete.

6.1. Proizvodnja vinskih sorti grožđa

Proizvodnja vinskih sorti grožđa odvija se na posjedima OPG-a kao dio mješovite i dopunske proizvodnje na površini od 934 ha, te u trgovačkim društvima, poljodjelskim obrtima i poljoprivrednim zadrugama kao specijalizirana djelatnost na površini 685 ha.

Prinosi u 2013. godini bili su za oko 30 % umanjeni zbog nepovoljnih vremenskih prilika u doba cvatnje (temperature oko 10 °C i niže i kiša), a dijelom i zbog izmrzavanja loze u zimi 2012.

6.2. Proizvodnja stolnoga grožđa

U našoj županiji je proizvodnja stolnoga grožđa slabo zastupljena. Uzgaja se na 10-tak ha ukupne površine i to na malim površinama Iločkih podruma, Vupika i kod nekoliko OPG-a. Mora se naglasiti da je uzgoj stolnih sorti kod nas vrlo rizičan jer jake zime i kasni mraz može uništiti cijeli višegodišnji trud.

6.3. Prerada – podrumski kapaciteti

Za sadašnju količinu proizvedenog grožđa u našoj županiji uglavnom postoje adekvatni kapaciteti za preradu grožđa, međutim još uvijek u manjoj mjeri nedostaju podrumski kapaciteti za čuvanje proizvedenog vina. Vukovarsko-srijemska županija ponudila je onima kojima nedostaju navedeni kapaciteti kroz svoj Program sufinanciranja razvoja poljoprivrede povoljna kreditna sredstva putem Croatia banke d.d. Zagreb za izgradnju i dogradnju vinskih kapaciteta te opreme za vinski podrum. Unatoč povoljnim uvjetima interes je za tom linijom kreditnih sredstava bio gotovo zanemariv.

Proizvodni kapaciteti vinograda i vina u 2013. godini

PROIZVOĐAČ	POVRŠINA VINOGRADA (ha)	PODRUMSKI KAPACITETI (l)	GODIŠNJA PROIZVODNJA (l)
TVRTKE I POLJOPRIVREDNE ZADRUGE	685	14.000.000	4.000.000
POLJODJELSKI OBRTI I OPG	934	1.100.000	1.500.000
UKUPNO	1.619	15.000.000	5.500.000

Izvor: PSS

7. JESENSKA SJETVA 2013. GODINE

U strukturi sjetve ozimih kultura dominantno mjesto zauzima pšenica, a u značajno manjem postotku zastupljene su uljana repica, ječam stočni, ječam pivski, raž i pšenoraž (triticalle). Temeljem podataka prikupljenih na terenu, te temeljem višegodišnjih iskustava, ustvrđujemo da površine ovogodišnje jesenske sjetve ne odstupaju značajnije od prethodne godine, mada se vidi da je u odnosu na 2009. i 2010. godinu zabilježen značajan pomak i to za čak oko 10.000 ha.

Prikaz strukture jesenske sjetve ozimih usjeva

red. broj	kultura	zasijano po godinama									
		2009.		2010.		2011.		2012.		2013. procjena	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	pšenica	29.250	79,99	30.728	83,97	35.945	85,06	38.573	83,36	39.000	82,98
2.	pivski ječam	1.560	4,27	1.144	3,13	1.037	2,45	5.095	11,01	5.100	10,85
3.	stočni ječam	2.215	6,06	1.901	5,19	3.727	8,82				
4.	triticalle	151	0,41	176	0,48	200	0,47	412	0,89	500	1,06
5.	zob	575	1,57	761	2,08	790	1,87	890	1,92	900	1,92
6.	uljana repica	2.814	7,70	1.886	5,15	563	1,33	1.302	2,82	1.500	3,19
	UKUPNO	36.565	100,00	36.596	100,00	42.262	100,00	46.272	100,00	47.000	100,00

Izvor : Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Kako su 2011. i 2012. godine zaista bile atipične što se tiče količine i rasporeda padalina potrebno je naglasiti da je posebno atipičan period od 6. - 9. mjeseca kada je palo znatno manje nego što je desetogodišnji prosjek za isti period. U 2013. godini su padaline bile nešto drugačije raspoređene, tako da je u prvih pet mjeseci palo oko 110 l/m² više od prosjeka što se odrazilo i na ukupno povećanje padalina za 2013. godinu za 82,4 l/m². Ponovno su ostali isti problemi nedostatka padalina u ljetnom periodu, pogotovo u 8. i 9. mjesecu kada je vlaga potrebna za osnovnu obradu tla i pripremu za sjetvu uljane repice, tako da je cjelokupna sjetva obavljena u izuzetno suhim i neprikladnim uvjetima. Poučeni iskustvom iz prošlih godina kada su vladali gotovo isti uvjeti mnogi poljoprivrednici se nisu niti usudili ići u sjetvu uljane repice.

Oni koji su se ipak odlučili za sjetvu za koju možemo reći da je bila u optimalnom sjetvenom roku imali su sreće jer su kasnije došle manje količine padalina koje su optimalno djelovale na nicanje i porast mladih biljčica. Kasniji vremenski uvjeti što se tiče temperatura i padalina povoljno su utjecali na rast i razvoj uljane repice tako da je većina usjeva ušla u zimu s većom biljnom masom nego što je preporučljivo. No na to se nije moglo utjecati niti s jednom agrotehničkom mjerom, nego je to ovisilo isključivo o povoljnim klimatskim uvjetima za razvoj uljane repice. Što se tiče sadašnjeg stanja usjeva može se reći da je zadovoljavajuće što se tiče sklopa, ali nije zadovoljavajuće što se tiče uzrasta jer kako smo naveli prethodno dobar dio biljaka je prebujan s dosta lisne mase što nije dobro za prezimljavanje. Rast i razvoj ovih usjeva u proljeće će uvelike ovisiti o zimskom periodu, odnosno koliko će se dugo zadržati niske temperaturu i dali će biti ekstremno niskih temperatura koje mogu nanijeti značajne štete usjevima uljane repice.

Kada govorimo o pšenici, može se reći da je sjetva obavljena većim djelom u optimalnim agrotehničkim uvjetima i sjetvenim rokovima. Sjetva je obavljena u dva navrata i to u prvom djelu optimalnih rokova nakon čega je pala dovoljna količina padavina za kvalitetan nicanje pšenice i u drugom dijelu optimalnih rokova kada su se uvjeti za sjetvu još poboljšali jer se spojila vlaga u tlu i na taj način pogodovala ujednačenom nicanju što znači da je raspored padavina bio idealan tijekom cijelog perioda sjetve pšenice. U sjetvi je bila osigurana dovoljna količina kvalitetnog sjemena od strane sjemenarskih kuća, ali je bilo

prisutno dosta domaćeg sjemena iz vlastite proizvodnje koje nije dorađeno i zaštićeno od bolesti i štetnika. Na ovu pojavu je značajno utjecala niska otkupna cijena merkantilne pšenice, a s druge strane preskupa sjemenska roba koja je i upitne kvalitete kod pojedinih sjemenarskih kuća.

Što se tiče ulaska pšenice kao usjeva u zimu, možemo reći da je gotovo sva pšenica izbusala i da se nalazi u dobroj kondiciji te može podnijeti niske temperature i jače izmrzavanje. Neke pšenice koje su sijane prije optimalnih rokova su prebujne, a to znači da su zbog povoljnih klimatskih uvjeta tijekom jeseni završili fazu busanja i krenuli u slijedeću fazu za koju nisu spremni jer tek nadolaze zimski uvjeti za koje pšenica treba biti u dobroj kondiciji. Na kraju se može zaključiti da su gotovo sve zasijane površine pod pšenicom u izuzetno dobrom stanju, a ako u preostalom vegetacijskom periodu posluže dobri klimatski uvjeti uz primjenu svih preostalih agrotehničkih mjera ova bi godina mogla biti jedna od rekordnih po pitanju prinosa i kvalitete.

8. ISPLAĆENE POTPORE

Prema podacima Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju iz siječnja 2014. godine nedvojbeno je da su potpore iz državnoga proračuna za biljnu proizvodnju u Vukovarsko-srijemskoj županiji u 2013. Značajno manje nego prethodne i to za cca 25 milijuna kuna. Tendencija pada potpora je vidljiva u razdoblju 2008. – 2013., i pala je za čak 87 milijuna kuna.

POTPORE IZ DRŽAVNOGA PRORAČUNA ZA BILJNU PROIZVODNJU U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI 2008. – 2013. GODINE

opis poticaja	godina i iznos poticaja u kunama					
	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.
RATARSTVO	302.824.799,94	268.960.939	244.551.430,32	234.620.551,18	252.006.412,18	226.760.509,49
VOĆARSTVO I VINOGRADARSTVO	11.020.300,83	9.191.664,33	9.347.043,49	10.239.949,92		
UKUPNO	313.845.100,77	278.152.603,33	253.898.473,81	244.860.501,10	252.006.412,18	226.760.509,49

PREGLED ISPLATA POTPORA ZA BILJNU PROIZVODNJU U NAŠOJ ŽUPANIJI ZA 2013.

REDNI BROJ	NAZIV POTPORE	UKUPNO
1.	Ekološka poljoprivredna proizvodnja	2.022.767,13
2.	Integrirana poljoprivredna proizvodnja	1.375.303,77
3.	Teži uvjeti gospodarenja u poljoprivredi	11.298.221,01
4.	Izravna plaćanja	212.064.217,58
	UKUPNO	226.760.509,49

U 2012. godini započelo se s posljednjim koracima usklađivanja sustava izravnih plaćanja s europskim, tako da se od te godine u Hrvatskoj provodi program jedinstvenih plaćanja uz dodjelu prava na plaćanja. U odnosu na prethodne godine došlo je do promjena u plaćanjima zbog usklađivanja sa zajedničkom poljoprivrednom politikom EU – tako da se u 2012. uvodi :

1. Program jedinstvenih izravnih plaćanja na regionalnoj razini sukladno EU pravilima
2. Pravo na plaćanje – poljoprivredno gospodarstvo za ostvarenje proizvodno nevezanih plaćanja mora imati odgovarajući broj dodijeljenih prava na plaćanje
3. Proširenu definiciju poljoprivrednih aktivnosti koja podrazumijeva uzgoj poljoprivrednih kultura, držanje i uzgoj stoke i proizvodnju poljoprivrednih proizvoda ili održavanje zemljišta u stanju pogodnom za poljoprivrednu proizvodnju i očuvanje okoliša.
4. Mjere ruralnog razvoja gdje poljoprivredna gospodarstva za ostvarenje potpore prihvaćaju petogodišnju obvezu zadržavanja istog obujma proizvodnje
5. Državnu pomoć koja je namijenjena za pomoć u prijelaznom razdoblju poljoprivrednicima u posebno osjetljivom sektoru za proizvodno vezana plaćanja za šećernu repu, maslinovo ulje, duhan, mliječne krave i rasplodne krmače.

Zbog gore navedenog došlo je i do izmjena u praćenju i evidentiranju potpora tako da se dana tablica u dijelu za 2012. i 2013. godinu razlikuje od prethodnog praćenja za razdoblje 2008. – 2011. godine.

Upravo su u tijeku, nadamo se, zadnje izmjene i dopune sustava poticaja.

9. NACIONALNI PROJEKT NAVODNJAVANJA I GOSPODARENJA POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM I VODAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ (NAPNAV)

Vlada RH je početkom 2004. godine započela aktivnosti za izradu strateškog plana unapređenja poljoprivrede primjenom navodnjavanja s ciljem osiguranja uvjeta za optimalno korištenje prirodnih resursa tala i voda. Osnovano je Nacionalno povjerenstvo i Stručni tim za izradu i koordinaciju Nacionalnog projekta navodnjavanja te je u srpnju 2005. godine izrađen i strateški dokument – Nacionalni projekt navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj – NAPNAV. Osnovni ciljevi projekta navodnjavanja u RH su borba protiv suše, povećanje proizvodnje, veća konkurentnost poljoprivredne proizvodnje na domaćem i stranom tržištu, povećanje vrijednosti poljoprivrednog sektora u ukupnom gospodarstvu i racionalnije gospodarenje vodnim resursima putem izgradnje infrastrukture za sustavnu primjenu navodnjavanja sukladno potrebama i mogućnostima, te razvojem potrebnih zakonskih, organizacijskih, institucijskih, stručnih i upravnih okvira za osiguranje održivosti sustava. NAPNAV kao konkretan krajnji cilj definira izgradnju infrastrukture i primjenu uzgojne mjere navodnjavanja na 65.000 ha poljoprivrednog zemljišta do kraja 2020. godine.

NAPNAV se provodi kroz četiri faze:

1. Planovi navodnjavanja županija (model financiranja: 50% MP, 50% Županija),
2. Nacionalni pilot projekti navodnjavanja (model financiranja: 100% MP),
3. Projektna dokumentacija za sustave navodnjavanja (model financiranja: 50% MRRŠVG, 50% Županija/krajnji korisnici),
4. Sanacija i rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih sustava za navodnjavanje (model financiranja: 20-80% MRRŠVG, ostalo Županija/krajnji korisnici).

PROJEKTI NAVODNJAVANJA NA PODRUČJU VUKOVARSKO-SRIJEMSKJE ŽUPANIJE, STATUS S 31. XII. 2013.

1. *Plan navodnjavanja Vukovarsko-srijemske županije* (50% MP; 50% Županija)
- dovršen u 2006. g. – ukupna vrijednost: (912.000 kn)

2. *Nacionalni pilot projekti navodnjavanja:* (model financiranja: 100% MP)

- Biđ- Bosutsko polje - 4000 ha (Vukovarsko-srijemska i Brodsko-posavska županija)
Dovodni melioracijski kanal za navodnjavanje od rijeke Save do kanala Konjsko, ukupne duljine od 14 772 m i prosječne širine pojasa zahvata 120 m, osim direktnog izvora vode za navodnjavanje, imati će i ulogu dohranjivanja dominantnih vodotoka Bosut i Biđ (preko kanala Konjsko i vodotoka Istočna Berava) te manjih prirodnih i/ili umjetnih vodotoka u malovodnim mjesecima čime se stvaraju uvjeti za navodnjavanje poljoprivrednih površina na širem području, predviđen je za izgradnju u dvije etape i šest dionica.
Glavni hidrotehnički objekti na trasi su: propust na AC Zagreb – Lipovac, propust na ŽP Vrpolje – Slavonski Šamac te ustava i crpna stanica (početni kapacitet je 2,5 m³/s, a konačni 10 m³/s).

Ukupna vrijednost investicije kanala procjenjuje se na 428 mil.kn.

Dvije faze izgradnje:

- I. faza - dovodni melioracijski kanal za navodnjavanje ukupne duljine 14.772 m - u tijeku izgradnja
 - II. faza - sustav navodnjavanja na cca 4000 ha - izrađeno idejno rješenje
- do sada uloženo: cca 259 mil.kn
- Opatovac - 705 ha (Općina Lovas)
- dvije Faze: I. faza - izgradnja akumulacije Opatovac volumena cca 1.000.000 m³
II. faza - sustav navodnjavanja na 705 ha
- uloženo cca 40 mil.kn

3. *Projektna dokumentacija sustava navodnjavanja*
(model financiranja: 50% MP, 50% Županija/krajnji korisnici)

- Sustav navodnjavanja KAJIŠEVAC (320 ha)
2007.-2011. - izrađen idejni projekt (281.000 kn), ishođena lokacijska dozvola i ugovorena izrada glavnog i izvedbenog projekta (459.000 kn)
- Sustav navodnjavanja SOPOT (700 ha)
2007.-2011. - izrađen idejni projekt (545.340 kn) i ishođena lokacijska dozvola, a ugovorena je izrada posebne geodetske podloge, glavnog i izvedbenog projekta i elaborat iskolčenja (914.756 kn)
2013. – podnesen zahtjev za ishođenje potvrde glavnog projekta
- Sustav navodnjavanja PENAVE - grad Otok (cca 1000 ha)
2007.-2008. - izrađeno idejno rješenje i stručna podloga za ishođenje lokacijske dozvole (596.000 kn)
- Sustav navodnjavanja ERVENICA - k.o. Privlaka i k.o. Otok (700 ha)
2007.-2008. - izrađeno idejno rješenje i stručna podloga za ishođenje lokacijske dozvole (671.000 kn)

2013. – ugovorena izrada novelacije Idejnog rješenja, idejnog, glavnog i izvedbenog projekta

- Sustav navodnjavanja BLATA - Cerna (cca 550 ha)

2008.-2011. - izrađen Idejni projekt (498.970 kn) i ishođena lokacijska dozvola.

2013. – ugovorena izrada glavnog i izvedbenog projekta

- Sustav navodnjavanja LIPOVAC (cca 800 ha)

2009.-2011. - izrađen Idejni projekta (700.000 kn) i ishođena lokacijska dozvola

2013. - ugovorena izrada glavnog i izvedbenog projekta

– završen glavni projekt i podnesen zahtjev za ishođenje potvrde glavnog projekta

- Akumulacija Berak (100% MP)

2007.-2008. - izrađene projektne podloge za glavni projekt i projektna dokumentacija za zahvat akumulacije Berak s pripadajućim objektima (835.700 kn)

- Studija „Bilanca voda Biđ-bosutskog sliva“ (100% MP)

2008.-2011. - izrađena Studija s prikazima mogućih izvora i količina vode za navodnjavanje na području Vukovarsko-srijemske županije (788.120 kn)

- Studija navodnjavanja poljoprivrednoga zemljišta na području općina Lovac, Tompojevci i Tovarnik

(100% MP 1.700.000 kn)

- Idejni projekt crpne stanice Sokolovac i uređenja vodotoka Savak i Boris

(100% MP 2.479,000 kn)

4. Sanacija i rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih sustava za navodnjavanje (model financiranja: 80% MP, 20% krajnji korisnici)

- Sustav navodnjavanja GRABOVO (700 ha) – VUPIK d.d.

2005.-2008. - izvršena je sanacija akumulacije Grabovo (11.945.000 kn)

- Sustav navodnjavanja BORINCI (700 ha) - VINKA d.d.

2007.-2008. - izvršeno uređenje spojnog kanala Dren te obnova sustava navodnjavanja (3.125.000 kn)

UKUPNA ULAGANJA U SVU DOKUMENTACIJU, DOZVOLE I IZGRADNJU

- realizirano u razdoblju 2005. - 2013.: cca 350 mil. kn

SUSTAV NAVODNJAVANJA POLJOPRIVREDNOG DOBRA POLJOPRIVREDNO ŠUMARSKE ŠKOLE VINKOVCI

- obuhvat sustava: 52 ha

- investitor: Vukovarsko-srijemska županija,

- krajnji korisnik: Poljoprivredno šumarska škola Vinkovci,

- ukupna vrijednost izgradnje sustava 4.922.000 kn (70% MP i 30% Vukovarsko-srijemska županija)

projektna dokumentacija:

- idejno rješenje, stručna podloga za ishođenje lokacijske dozvole, glavni projekt (424.560 kn)

- studija izvodljivosti te plan upravljanja okolišem sustava navodnjavanja (215.250 kn)

- izvedbeni projekt (86.000 kn)

Projekt izgradnje sustava navodnjavanja PŠŠ Vinkovci obuhvaća izgradnju vodozahvata na rijeci Bosut, crpne stanice kapaciteta 50 l/s, tlačne distribucijske mreže ukupne duljine 1.946 m, cijevna drenaža ukupne duljine 15.000 m, nabava opreme za navodnjavanje (typhon, kap na kap, kišno krilo...)

Nabava različitih vrsta opreme za navodnjavanje iznimno je uključena u financiranje iz potrebe budućih edukativnih razloga samih učenika škole i poljoprivrednih proizvođača u okolici jer će sustav biti demonstracijski i edukativni centar županije.

10. POJAVNOST GMO I BILJNIH BOLESTI

Danas u Hrvatskoj postoje mnogobrojni zakoni koji izravno i/ili neizravno reguliraju područje biotehnologije, biosigurnosti i genetski modificiranih organizama (GMO-a). Dva najznačajnija zakona koja izravno pokrivaju područje GMO-a su Zakon o GMO (NN 70/05) i Zakon o hrani (NN 46/07) koji pokriva područje hrane i stočne hrane. Pošto je jedan od prioriteta Hrvatske očuvanje njene bioraznolikosti novim zakonima se regulira i područje biosigurnosti.

Županija Vukovarsko-srijemska opredijelila se za razvijanje ekološke i integrirane poljoprivredne proizvodnje i ruralnog turizma, radi očuvanja i promidžbe prirodnih vrijednosti, te očuvanja Županije prirodnom i slobodnom od GMO-a. Stoga je još 16. lipnja 2010. godine Županijska skupština donijela odluku o zabrani sijanja, stavljanja u proizvodnju i promet GMO (genetski modificiranih organizama) na cijelom području Vukovarsko-srijemske županije s osnovnom svrhom zaštite građana i potrošača, zaštite prirode, ali i razvoja ekološke poljoprivredne proizvodnje koja skrbi o prirodnom okolišu i očuvanju biološke raznolikosti. Prema spoznajama ovog Odjela pojavnosti GMO-a na području Vukovarsko-srijemske županije tijekom 2013. godine nije bilo.

Što se tiče biljnih bolesti u ratarstvu, a tu se prvenstveno misli na smrdljivu snijet, može se konstatirati da U 2013. godini nije došlo do njezine pojave jer su cjelokupne površine zasijane tretiranom sjemenskom robom, pa se na taj način izbjegla mogućnost zaraze.

U voćarskoj proizvodnji nema značajne pojavnosti karantenskih bolesti, osim u ekstenzivnim starim nasadima i to izrazito pojedinačno, a bolest se zove bakterijska palež lista koju uzrokuje bakterija *Erwinia amylovora*.

11. ELEMENTARNE NEPOGODE U 2013. GODINI

Poljoprivredne površine županije u 2013. godini zahvatila je jedna elementarna nepogoda koju je temeljem prijedloga Županijskog povjerenstva za procjenu šteta od elementarnih nepogoda proglasio Župan vukovarsko – srijemski i to:

R. BR.	OPĆINA/GRAD	EN LEDOTUČA (proglašena 17.05.2013.)
1.	Markušica	2.729.807,61
2.	Jarmina	2.240.005,48
3.	Tordinci	713.457,52
	UKUPNO	5.683.270,61

Pregled elementarnih nepogoda od 2005. – 2013. godine

godina	broj prijava štete	površina na kojoj je nastala šteta u ha	vrsta elementarne nepogode	zahvaćeno područje	procijenjena šteta u kunama	isplaćena šteta iz državnoga proračuna u kunama
2005.	4.818 fizičke osobe, 98 pravne osobe	60.161	ledotuča, izmrzavanje, i olujno nevrijeme (5 EN)	cijelo područje VSŽ	146.843.005,20	75.667,00
2006.	2.307 od strane fizičkih i 71 od strane pravnih osoba	28.810	prekomjerna količina oborina (2 EN)	cijelo područje VSŽ	53.003.630,76	886.178,00
2007.	4.734 od strane fizičkih i 179 od strane pravnih osoba	80.968	suša i ledotuča (4 EN)	cijelo područje VSŽ, Cerna, Bošnjaci, Markušica, Tordinci, Drenovci, Vrbanja	231.802.156,41	17.076.550,32
2008.	82 fizičke osobe	704.501 3.085 stabala voća	ledotuča (1 EN)	Bošnjaci	2.179.146,90	106.708,00
2009.	98 fizičkih osoba i 2 pravne osobe	925,5848	ledotuča (2 EN)	Tompojevci Lovas Tovarnik	5.884.742,69	142.354,00
2010.	4012 fizičkih i 170 pravnih osoba	82.934,3003	prekomjerna količina oborina i ledotuča (3 EN)	cijelo područje VSŽ	203.438.663,89	43.618.358,39
2011.	5114 fizičkih i 416 pravnih osoba	101.552,1481 1750 stabala 601.678 kg/stablu 2.133.346 kg/trsu	mraz, ledotuča i suša (8 EN)	cijelo područje VSŽ	282.204.676,29	1.040.419,11 (štete veće od 60 %)
2012.	5922 fizičkih i 302 pravne osobe	2.132.528 kg/stablu 9.386.208 kg/trsu 69.772 t/ha	mraz, ledotuča, olujno nevrijeme, suša (4 EN)	cijelo područje VSŽ	523.569.792,42	-
2013.	114 fizičkih i 2 pravne osobe	1.245,8902 136.732 kg /stablu 17.875 kg/trsu	ledotuča, olujno nevrijeme	Jarmina Markušica Tordinci	5.683.270,61	452.994,00

12. KORIŠTENJE MEĐUNARODNIH POTPORNIH FINANCIJSKIH SREDSTAVA - IPARD

O IPARD-u smo svi već stoput čuli, ali još uvijek malo znamo. Usprkos tome ponovit ćemo: IPARD je pretpristupni program Europske unije za razdoblje 2007. – 2013. Sastavni je dio IPA-e (Instrument pretpristupne pomoći, eng. Instrument for Preaccession Assistance) odnosno njegova V. komponenta Ruralni razvoj. Glavni cilj IPARD programa je unapređenje poljoprivrednog sektora uz pomoć konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda, a ima tri prioriteta:

- 1) Poboljšanje tržišne efikasnosti i provedbe EU standarda
- 2) Pripreme aktivnosti za provedbu poljoprivredno – okolišnih mjera i LEADER-a (program koji omogućava da se u pojedinim regijama ili mikroregijama, bez obzira na postojeće administrativne granice, stvaraju i sufinanciraju projekti koji uključuju što više interesnih motiva onih koji žive na tom prostoru)
- 3) Razvoj ruralne ekonomije

Kako ta tri cilja predstavljaju okosnicu hrvatske europske budućnosti jer se kroz EAFRD (Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj) provode mjere na gotovo identičan način, te kako je pred nama ulazak u EU, a doskora i novo razdoblje Zajedničke poljoprivredne politike treba za nj položiti malu maturu – a to je razumjeti i uspješno kandidirati postojeće koje je u pravilu pripremio za buduće.

U nastavku dajemo popis korisnika IPARD sredstava s područja Vukovarsko-srijemske županije za unapređenje biljne proizvodnje.

CJELOKUPAN PREGLED KRAJNJIH KORISNIKA IPARD-a U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ
ŽUPANIJI VEZANIH ZA BILJNU PROIZVODNJU, ZAKLJUČNO S 08.01.2014.

IME I PREZIME KORISNIKA	MJERA	TIP ULAGANJA /IME PROJEKTA	UKUPNI IZNOS ULAGANJA (HRK)	UKUPNI IZNOS POTPORE (HRK)
1	2	3	4	5
Vukovarsko-srijemska županija				
Prvi natječaj (M 101,103)-završeni projekti				
1. VOĆNJAK d.o.o., Ivankovo	101	a)Ulaganje u specijaliziranu opremu za berbu, sortiranje i pakiranje voća i povrća uključujući stolno grožđe; c) Ulaganje u sustav za zaštitu od tuče na farmi (uključujući računalnu opremu) za voćnjake i stolno grožđe	2.116.831,17	1.058.415,58
Treći natječaj (M 101,103)-završeni projekti				
2.PTO Đurkić, Slakovci	101	a)Ulaganje u izgradnju i/ili u rekonstrukciju objekata za skladištenje i sušenje žitarica i uljarica b)Ulaganje u opremanje objekata za skladištenje i sušenje žitarica i uljarica	764.314,42	420.372,93
Četvrti natječaj (M 101,103) – završeni projekti				
3.OPG Kolić, Jarmina	101	d) Ulaganje u sustav za zaštitu od tuče na farmi (uključujući računalnu opremu) za voćnjake i stolno grožđe	554.940,57	305.217,31
4.Iločki podrumi d.d., Ilok	103	a) Ulaganje u opremanje vinarija (oprema za filtriranje , stabilizaciju, linije za punjenje, automatsko etiketiranje i pakiranje)	6.444.536,26	3.222.268,13
Peti natječaj (M 101,103) – završeni projekti				
5.Seges d.o.o. Županja	101	a)Ulaganje u izgradnju i /ili u rekonstrukciju objekata za skladištenje i sušenje žitarica i uljarica b) Ulaganje u opremanje objekata za skladištenje i sušenje žitarica i uljarica	6.181.033,73	3.090.516,86
Šesti natječaj (M101,103)-završeni projekti				
6.PTO Primorac, Vođinci	101	d) Ulaganje u sustav za zaštitu od tuče na farmi (uključujući računalnu opremu) za voćnjake i stolno grožđe	1.332.258,75	666.129,37
7. PIK Vinkovci d.d. ,Vinkovci	103	a)Ulaganje u izgradnju i/ili rekonstrukciju objekata za preradu (konzerviranje , sušenje, zamrzavanje) voća,povrća, maslina (isključujući maslinovo ulje),aromatičnog, začinskog i ljekovitog bilja i gljiva b) Ulaganje u opremanje objekata za preradu voća, povrća,maslina (isključujući maslinovo ulje),aromatičnog, začinskog i ljekovitog bilja i gljiva	6.744.652,66	3.372.326,33

13. POSTIZANJE EU STANDARDA U BILJNOJ PRIZVODNJI

Jedna od definicija dobrog postupanja u poljoprivrednoj proizvodnji glasi: „Poljoprivredni proizvođač mora prilikom obavljanja poljoprivredne djelatnosti udovoljavati propisima koji se odnose na njegovu djelatnost.“, a kako postoji „veza između udovoljavanja propisanim zahtjevima i ostvarivanja prava na potporu“ nedvojbeno je da treba raditi u okviru prihvaćenih normi, standarda, direktiva,...

Prošlogodišnja izvješća sadržavala su pokazatelje o postizanju standarda vezanih uz zbrinjavanje ambalaže pesticida, te minimalnu pokrivenost tla za koju je potporu donirala Svjetska banka kroz APCP projekt. Sada, u nastavku donosimo izvješće o nekim novim aktivnostima koje provodimo na prostoru naše županije, a kojima se potvrđuje postupanje u skladu s EU standardima

NITRATNA DIREKTIVA

1. CILJ

smanjenje onečišćenja voda uzrokovano poljoprivrednom djelatnosti i sprečavanje daljnjih takvih onečišćenja

2. ZAKONODAVSTVO

EU zakonodavstvo: Direktiva Vijeća 91/676/EEC od 12. prosinca 1991. godine o zaštiti voda od onečišćenja uzrokovano nitratima poljoprivrednog podrijetla

RH zakonodavstvo: Zakon o vodama, NN 153/09, 130/11, Odluka o određivanju ranjivih područja u Republici Hrvatskoj, NN 130/12, Zakon o gnojivima i poboljšivačima tla, NN 163/03, 40/07, Pravilnik o dobroj poljoprivrednoj praksi u korištenju gnojiva, NN 56/08, Pravilnik o sadržaju i provedbi I. akcijskog programa zaštite voda od onečišćenja uzrokovano nitratima poljoprivrednog podrijetla – završna faza izrade (očekuje se u siječnju 2013.),...

3. RANJIVA PODRUČJA

Temeljem monitoringa voda sukladno kriterijima iz čl. 55 Uredbe o standardu kakvoće voda, NN 89/10 (odredba o sadržaju nitrata u površinskim i podzemnim vodama ≥ 50 mg/l, ... česta pojavnost eutrofičnosti površinskih voda).

- 9 % teritorija RH
- 75 općina i gradova, a među njima i Općina Borovo, Grad Ilok, Općina Lovas

4. AKCIJSKI PROGRAM

Definiran je Pravilnikom o sadržaju i provedbi I. akcijskog programa o zaštiti voda od onečišćenja uzrokovano nitratima poljoprivrednog podrijetla. U njemu se očekuju slijedeće odredbe: stupa na snagu danom pristupanja RH u EU, na rok od četiri godine, obveze za poljoprivredne proizvođače u ranjivim zonama, stavlja izvan snage Pravilnik o dobroj poljoprivrednoj praksi u korištenju gnojiva.

5. OPĆA NAČELA KORIŠTENJA GNOJIVA

Gnojiva se koriste u skladu s potrebama biljaka za hranjivima, radi se bilanciranje unesenih i iz tla iznesenih hranjiva, provjerava pH vrijednost tla, količina humusa u tlu, tekstura tla, a kemijska analiza tla obvezna je svake četiri godine (svake godine na $\frac{1}{4}$ poljoprivrednih površina gospodarstva). K tome, najvažnije, gnojidba dušikom dopuštena je do propisanih

graničnih vrijednosti po biljnim vrstama. Poljoprivredna gospodarstva morat će voditi evidenciju korištenja gnojiva na gospodarstvu na propisane obrasce.

6. PRIMJENA GNOJIVA

Najviša dopuštena primjena stajskog gnoja je 210 kg N /ha/godina

U cilju smanjenja gubitaka dušika ispiranjem i isparavanjem nije dopušteno gnojenje gnojnicom i gnojovkom:

- u razdoblju 15.11. – 15. 02. na svim poljoprivrednim površinama bez obzira na pokrov
- u razdoblju 01. 05. – 01. 09. raspodjelom po površini bez unošenja
- na tlu zasićenom vodom
- na tlu pokrivenom snijegom
- na poplavljenom tlu
- na ne poljoprivrednim zemljištima
- na 20 m udaljenosti od vanjskog ruba korita jezera
- na 3 m udaljenosti od vanjskog ruba korita vodotoka širine korita 5 m ili više,
- na nagnutim terenima uz vodotoke, s nagibom većim od 10 %, na udaljenosti manjoj od 10 m od vanjskog ruba vodotoka
- pomiješanog s otpadnim ili obrađenim muljem
- podrijetla s poljoprivrednih gospodarstava na kojima su utvrđene bolesti s uzročnicima otpornim na uvjete u gnojnoj jami

7. SKLADIŠTENJE I ZBRINJAVANJE STAJSKOG GNOJA

- stajski gnoj skladišti se na uređenim i vodonepropusnim gnojištima (spremnima)
- tekući dio prikuplja se u vodonepropusne gnojišne jame
- veličinom spremnik mora udovoljiti prikupljanju stajskog gnoja za 6 mjeseci
- ukoliko se kroz sustav i tehnologiju uzgoja ne stvara gnojica, nije potrebno graditi gnojišne jame
- zbrinjavanje viška stajskog gnoja:
 - gnojidba poljoprivrednih površina drugog vlasnika temeljem ugovora
 - prerada stajskog gnoja
 - drugi načini
- gospodarstvo mora posjedovati pismene dokaze o zbrinjavanju

8. SUFINANCIRANJE

Zakonodavnim okvirom za ruralni razvoj za programsko razdoblje 2014. – 2020. određena je najviša razina potpore za modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava i iznosi do 75 % iznosa prihvatljivog ulaganja za provedbu Nitratne direktive za razdoblje od najviše četiri godine od dana pristupanja (Ugovor o pristupanju RH EU).

Na područjima koja nisu proglašena ranjivim, moći će se dobrovoljno koristiti pod-mjere u okviru mjere Agrookoliš – klima za primjenu načela dobre poljoprivredne prakse sukladno Nitratnoj direktivi u predviđenim iznosima od 450 €/ha do 900 €/ha korištene poljoprivredne površine

9. ŠTO SMO ČINILI 2013.

Upravni odjel organizirao je više radionica u Borovu, Lovasu i Iloku te sa stručnjacima EU razine izvijestio o novonastalim odredbama i predložio poticajna postupanja: dodjela paketa besplatnih analiza tla, pomoć kod definiranja projektne ideje i mogućega kandidiranja na EU fondove i na koncu sufinanciranje dijela troškova analize tala u području ranjivom na nitrate. Aktivnosti su podrazumijevale i podjelu podzakonskih akat čelnicima JLS i svim većim poljoprivrednim gospodarstvima, te organiziranu posjetu jednom od PG koji su svoje gospodarenje sa stajnjakom već uskladili s odredbama Nitratne direktive.

14. RASPOLAGANJE DRŽAVNIM POLJOPRIVREDNIM ZEMLJIŠTEM

Ova tema zaokuplja interes poljoprivrednih proizvođača već duži niz godina, a od prethodne godine i interes šire javnosti jer je Ministarstvo poljoprivrede Naputkom od 12. siječnja 2012. godine naložilo općinama i gradovima da obustave sve započete i daljnje aktivnosti u svezi provedbe odredbi Zakona o poljoprivrednom zemljištu koje se odnose na raspolaganje poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske putem zakupa i prodaje na temelju Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem na svom području. Tako je postupak raspolaganja državnim poljoprivrednim zemljištem zaustavljen, a predugo „prijelazno razdoblje“ koje još uvijek traje u sve veću neizvjesnost dovodi poljoprivredna gospodarstva koja su bila sudionici natječaja za raspolaganje državnim poljoprivrednim zemljištem. Naša je županija u više navrata davala svoje primjedbe na nacrt Prijedloga Zakona o poljoprivrednom zemljištu i više puta je u javnim raspravama naglašena neprihvatljivost niza predloženih odredbi. No kako je Zakon na snazi sada smo kao lokalna samouprava nijemi svjedoci procesa koji presporo ide, a sa sobom nosi niz problema i nepoznanica – jedna od njih je kako priskrbiti pravo na potporu kod stjecanja novih posjeda.

15. UMJESTO ZAKLJUČKA - OCJENA STANJA POLJOPRIVREDE I SEOSKOGA PROSTORA U 2013. GODINI U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI

Ovoj spoznaji naviše i najlakše će pridonjeti Deklaracija 3. Poljoprivrednoga foruma Vukovar 2013. koja na primjereno kratak i jasan način govori o stanju i poželjnim postupanjima za uspješniju poljoprivrednu proizvodnju i sretnije hrvatsko selo. Stoga Deklaraciju s uvodom dajem u cijelosti:

Sudionici „3. Poljoprivrednoga foruma Vukovar 2013.“:

- tvrdeći da su hrvatska poljoprivreda i hrvatsko selo u ozbiljnoj krizi, da ta kriza nije samo gospodarska, nego i kriza svijesti onih koji odlučuju o sudbini sela i poljoprivrede uopće, te da je propadanje poljoprivrede nedvojbeno propast hrvatskoga sela i najvećega dijela Domovine,
- držeći, da čovjek mora biti prva briga svake politike potvrđuju da poljoprivredna djelatnost kao niti jedna druga počiva upravo na čovjeku i njegovom suodnosu s prirodom,
- polazeći od spoznaje da su problemi velike većine naših poljoprivrednih gospodarstava nedostatne aktivnosti i relativno mali dohodak poljoprivrednoga gospodarstva, a k tome i razina znanja, dobna struktura, sposobnost i organiziranost poljoprivrednika i poljoprivrednih gospodarstava, što za posljedicu između ostaloga ima i slabu pregovaračku poziciju primarnih proizvođača,
- znajući da su izvanjski problemi poljoprivrednih gospodarstava problemi koje mora razumjeti i rješavati poljoprivredna politika od lokalne do nacionalne razine vezani uz probleme upravljanja prirodnom osnovom - tlima i vodama, uz tehničku usklađenost, uz izvore financiranja hrvatske poljoprivrede i tržišnu poziciju,

- držeći da su smanjenje potpora iz državnoga proračuna i opravdani strah za realno smanjenje ili čak izostanak očekivanih EU potpora već bitno utjecali i još će značajnije utjecati na ukupno poslovanje pa i opstanak poljoprivrednih gospodarstava, te da je značajan broj poljoprivrednih gospodarstava u financijskim problemima i da će izostanak uspješnijih / prihvatljivijih / podnošljivijih modela financiranja dovesti do propadanja velikog broja malih i srednjih gospodarstava, što će opet izravno utjecati na daljnje propadanje sela,
- vjerujući da će izostanak investicija, uzrokovan među inim i sporim usklađenjem s nacionalnim i EU zakonodavstvom, bitno utjecati na nemogućnost najuspješnijega korištenja postojećih potencijala, kako proizvodnih pogona tako i tala i vode, te da će biti uzrokom prespore promjene strukture proizvodnje pa posljedično i zadržavanja niske razine aktivnosti i dohodovnosti,
- uvidjevši da je poljoprivredna politika, i po sadržaju i po provedbi, vrlo nesređen sustav s često pobrkanim ili nedefiniranim nadležnostima, te da se rijetki prijedlozi postupanja u okviru poljoprivredne politike često temelje na usporedbama s onim pokazateljima, postignućima ili zemljama EU s kojima se ne trebamo niti možemo uspoređivati,
- spoznavši da svi gospodarsko-socijalni pokazatelji svjedoče o propadanju sela, da realno gledajući život na selu nije niti jeftin niti idiličan, a da su civilizacijske potrebe teže dostupne ili čak i nedostupne, ali jednako skupe i da je razina javnih usluga na selu sve manja, ili često potpuno izostaje,
- i na koncu spoznavši kako je nemoguće očekivati da hrvatska poljoprivreda bude konkurentna kako količinama tako i cijenama, ali da ona može biti konkurentna raznovrsnošću i kakvoćom

utvrdili su Deklaraciju 3. Poljoprivrednoga foruma Vukovar 2013. koju dajemo u nastavku.

DEKLARACIJA 3. POLJOPRIVREDNOGA FORUMA VUKOVAR 2013.

održanoga 10. prosinca 2013. godine
u Velikoj županijskoj vijećnici u Vukovaru

Aktualna poljoprivredna politika nije afirmirajuća. Naprotiv ona je ograničavajuća, kako po prostoru, tako i po vremenu i po sadržaju.

Neodrživa je!

Zato je sazvan 3. Poljoprivredni forum Vukovar 2013. Zato, da bi razmatrali stanje u poljoprivredi i ruralnom prostoru, te kako bi polemizirali o perspektivama poljoprivrede i postignućima poljoprivredne politike, a sve s ciljem da na temelju relevantnih pokazatelja utvrdimo stanje, očitujemo se prema Vladi RH, Ministarstvu poljoprivrede i strukovnim i potpornim institucijama u smislu predlaganja mjera i aktivnosti za boljitak hrvatske poljoprivrede u okviru zajedničke poljoprivredne politike EU.

Ovom deklaracijom izričemo traženja i očekivanja od nacionalne političke i znanstveno-stručne razine, te tako naznačujemo i svoja poželjna postupanja i očekivana postupanja sudionika u poljoprivrednoj proizvodnji.

Za uspješnu spoznaju i što uspješnije prakticiranje i korištenje odrednica Zajedničke poljoprivredne politike EU držimo:

- da je otvoreni dijalog, bez skrivanja ili dotjerivanja podataka, preduvjet za definiranje strateških odrednica za poljoprivredu i ruralni prostor,
- da provedba poljoprivredne politike mora biti u skladu s najavljenim postupanjem, s realnim potrebama svih sudionika poljoprivredne proizvodnje i ruralnoga prostora, a svakako s važećim zakonodavnim okvirom,
- da je svakom uspjehu preduvjet partnerstvo, istinska suradnja, zajednička akcija i podjela odgovornosti,
- da je za rješenje najvećih prepreka i uspješno korištenje sredstava EU za selo i poljoprivredu presudno uvažavanje i razumijevanje nagomilanih problema poljoprivrede i ruralnoga prostora u cjelini, i to uvažavanje i razumijevanje ne samo od strane Ministarstva poljoprivrede nego i Predsjednika i cijele Vlade RH,
- da cjeloživotno učenje, uporno promicanje znanja i izvrsnosti na svim razinama i u svim prilikama mora biti stalna politika.

Stoga

1. Tražimo od Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva poljoprivrede žurno donošenje Poljoprivredne strategije kao temeljnog dokumenta koji treba osigurati održivi rast i razvoj, kako poljoprivrede tako ruralnoga prostora u cjelini, ali i prihvatljive modele zaštite i unaprjeđenja hrvatskog tržišta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda
2. Tražimo od Ministarstva poljoprivrede da partnerski, sa širim krugom dionika, žurno utvrdi mjere za EAFRD (kao i intervencije u postojeći IPARD jer sve sluti da će upravo samo on biti dostupan u 2014.), a u cilju unaprjeđenja poljoprivrede i ruralnog prostora, te inicira i suorganizira učestale, vrlo sadržajne i lako dostupne edukacije i tehničku potporu radi priprema projekata za spomenute fondove (već preveliki sustav „stručnih potpora“ sve češće ima ovlasti i zadaće nadzora, a sve manje mogućnost i obvezu savjetovanja)
3. Tražimo da Ministarstvo poljoprivrede vrlo žurno i vrlo zauzeto radi na zakonodavnom okviru i snažno podupire ustroj proizvođačkih grupa i proizvođačkih organizacija, te klastera kao najpoželjnijih modela suradnje
4. Tražimo da Ministarstvo poljoprivrede pospješi postupke upravljanja poljoprivrednim tлом i vodom, poglavito s ciljem promjene strukture primarne poljoprivredne proizvodnje, veće zaposlenosti i većega dohotka poljoprivrednoga gospodarstva, uspješnijega korištenja poljoprivredne biomase i energetske nasade, te značajnijega investiranja i postizanja novih radnih mjesta, a posljedično i rastu gospodarstva u cijelosti
5. Tražimo od Vlade Republike Hrvatske i nadležnih ministarstava, a radi uspješnoga kandidiranja na EU potpore, donošenje novoga modela legalizacije poljoprivrednih i gospodarskih objekata u funkciji poljoprivredne proizvodnje koji će biti brži, jeftiniji i učinkovitiji

6. Tražimo od Vlade Republike Hrvatske, nadležnih ministarstava i financijskih institucija da omogućite izdašnije, dostupnije i lakše financiranje poljoprivredne proizvodnje i aktivnosti u ruralnom prostoru, uključujući olakšice i odgode za postojeće obveze poljoprivrednih gospodarstava
7. Tražimo od Vlade Republike Hrvatske i nadležnih ministarstava da bolje urede sustav i provedbu poljoprivredne politike, točno odrede nadležnosti i otklone dvojbe oko vrijednosnoga suodnosa na relaciji Ministarstvo-primarni proizvođači-prerađivači-trgovci-javnost
8. Tražimo od Vlade Republike Hrvatske i nadležnih ministarstava da poljoprivredu i ruralni prostor uključe u druge razvojne strategije, poglavito Strategiju energetskoga razvoja Republike Hrvatske, Strategiju razvoja turizma Republike Hrvatske i u Industrijsku strategiju Republike Hrvatske (a spomenute strategije radi boljega pozicioniranje poljoprivrede valja uskladiti sa Strategijom obrazovanja, znanosti i tehnologije, a potom i s Inovacijskom strategijom), jer poljoprivreda i selo mogu brzo i lako odgovoriti na neke od zahtjeva današnjice i ukupnoga razvoja Hrvatske.

NEKE POTANKOSTI UZ TOČKE 1. – 8.

TOČKA BROJ 1.

Tražimo od Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva poljoprivrede žurno donošenje Poljoprivredne strategije kao temeljnog dokumenta koji treba osigurati održivi rast i razvoj, kako poljoprivrede tako ruralnoga prostora u cjelini, ali i prihvatljive modele zaštite i unaprjeđenja hrvatskog tržišta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Neka Vlada Republike Hrvatske i Ministarstvo poljoprivrede sa širim krugom dionika, uključujući i poljoprivredna gospodarstva, žurno donesu Poljoprivrednu strategiju koja bi valjano odredila smjer, postupke i sudionike održivoga rasta poljoprivrede i ruralnoga prostora, te štitila, unaprjeđivala i promicala tržište hrvatskih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

1. Nedvojbeno je da sudionici poljoprivredne proizvodnje i oni koji dijele sudbinu ruralnoga prostora (zauzeti akteri kao struka – bilo pojedinci i ustanove, ili lokalna samouprava...), ne mogu prepoznati niti svoju realnu poziciju, a niti odlučiti se što i kako dalje. To mora biti vidljivo iz nacionalnoga strateškoga dokumenta za poljoprivredu i ruralni prostor.
2. Tržište je sve zahtjevnije i konkurentnije. Hrvatska ne može biti pobjednikom u proizvodnji primarnih poljoprivrednih proizvoda i generičkih proizvoda, ali raznovrsnošću i kakvoćom proizvoda može. Neka Vlada Republike Hrvatske i Ministarstvo poljoprivrede traže uspješne modele i za one koji svoje poslovanje temelje na proizvodnji neindustrijske sirovine i specifičnih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.
3. Ruralni prostor je najveći i najvredniji prostor Domovine. Stoga njegov realni potencijal: hrana-energija-okoliš-društvo mora biti prepoznat i korišten za održivi razvoj.

TOČKA BROJ 2.

Tražimo od Ministarstva poljoprivrede da partnerski, sa širim krugom dionika, žurno utvrdi mjere za EAFRD (kao i intervencije u postojeći IPARD jer sve sluti da će upravo samo on biti dostupan u 2014.), a u cilju unaprjeđenja poljoprivrede i ruralnog prostora, te inicira i suorganizira učestale, vrlo sadržajne i lako dostupne edukacije i tehničku potporu radi

priprema projekata za spomenute fondove (već preveliki sustav „stručnih potpora“ sve češće ima ovlasti i zadaće nadzora, a sve manje mogućnost i obvezu savjetovanja).

Neka Ministarstvo poljoprivrede s većim povjerenjem pozove širi krug dionika i žurno utvrdi mjere za EAFRD kao i intervencije u postojeći IPARD, te neka inicira i suorganizira učestale, vrlo sadržajne i lako dostupne edukacije i tehničku potporu radi priprema projekata za spomenute fondove.

1. Izgubljena je prva godina korištenja EU sredstava za poljoprivredu i ruralni prostor. Kako bi spasili što se spasiti da, valja nam žurno raditi s jedne strane na utvrđivanju programa, a s druge strane na pripremi projekata i kandidata. Stoga radi budućega uspješnijega korištenja EU novca treba pokrenuti sustavno postupanje za ostvarenje spomenutoga cilja koji ne smije čekati pojedinačne, lokalne ili neformalne inicijative, nego to mora biti zadaća Vlade RH, Ministarstava i potpornih institucija.
2. Usvajanjem Nacrta Programa ruralnoga razvoja RH 2014. -2020. na Vladi RH i slanjem istoga u Europsku komisiju na neslužbene i službene konzultacije pojačava se potreba za partnerskim konzultacijama i u RH, te je neophodno proširiti partnerstvo i ojačati Savjet za ruralni razvoj relevantnim dionicima/institucijama. Podsjećamo da je resorno ministarstvo u Savjet za ruralni razvoj kao savjetodavno tijelo u izradi Programa nominiralo uski krug institucija koje ne mogu realno sagledati i argumentirano komentirati sveobuhvatnu problematiku poljoprivrede i ruralnih područja RH. Naravno da se ne želimo dovesti u situaciju da nam u bliskoj budućnosti sredstva ostanu neiskorištena, a s druge strane, da nam ruralna područja i nadalje napušta mlado stanovništvo željno znanja, boljeg standarda, i perspektivnog okruženja, a koje istovremeno gleda kod svojih susjeda u Sloveniji, Mađarskoj i drugdje. Smatramo da i mi možemo i znamo bolje!
3. Iz Ministarstva poljoprivrede, svakih desetak dana stižu različita službena priopćenja o provedbi IPARD programa, odnosno o provedbi EAFRD mjera na vlastiti rizik tijekom 2014. godine što je krajnje neozbiljno, ali i neodgovorno prema tisućama korisnika koji imaju projektne ideje i planiraju u dogledno vrijeme realizirati svoje investicije. Krajnje je vrijeme da Ministarstvo poljoprivrede napokon službeno objavi cjelokupnoj javnosti u RH kako je provedba IPARD programa realnost za 2014. godinu, a kako bi se budući korisnici što prije pripremili sa svojim projektima i potrebnom dokumentacijom za natječaje. Također, kako bi IPARD mjere 101 i 103 obuhvatile što veći broj korisnika i prihvatljivih ulaganja u budućim natjecajima tijekom 2014. godine, potrebne su aktivnosti Ministarstva poljoprivrede usmjerene ka upućivanju izmjena IPARD programa vezano za ukidanje ograničenja za korisnike, kao i dovršenje odobrenja istih od strane EK.
4. Ministarstvo poljoprivrede ponovo nije uložilo napore kako bi se nominirale i ostale investicijske mjere IPARD-a (301 i 302) za ugradnju u Prijelaznu uredbu, ali niti izmjene IPARD-a u pravcu ukidanja limita opet nisu komunicirane s EK, pa će brojni kandidati iz ruralnoga prostora kao i JL(R)S biti uskraćene mogućih kandidatura za koje postoje realna spremnost.
5. Iskustva iskorištenosti nekih mjera, a najzornije je vidljivo kod IPARD Mjere 302, govore da nije postignut željeni učinak. Naime, mjera namijenjena tipičnom ruralnom prostoru i akterima života na selu iskorištavana je i na način da selu daje druga obilježja (često ona koja selo nije niti imalo, npr. bazeni vile,..) ili je uvećavala već stvoreni višak kapitala i prostora, nasuprot temeljnom cilju da seljačkom gospodarstvu omogući dodatne prihode, a selu osigura održivost. Dakle u budućem definiranju mjera valja biti sklon regionalnim potrebama i mogućnostima tražeći načina za favoriziranje upravo onih projekata koji najsnažnije pridonose unaprjeđenju ali i očuvanju sela sa svim svojim obilježjima i omogućavaju dodatne prihode poljoprivrednom gospodarstvu.

6. Formalni sustav stručnih potpora za poljoprivredu je presadržajan: HGK, HPK, HPA, PSS, LAG-ovi, Odjeli u županijama, ... i zbog nepoznatog okvira (nema strategije i programa) opravdavajući svoje postojanje sve češće se postavlja u funkciju nadzora i ocjenjivanja stanja. Tu realnu institucijsku snagu radikalnim zaokretom treba usmjeriti na omogućavanje lako dostupnog izvješćivanja, edukacije i tehničke potpore radi priprema projekata za spomenute fondove, uključujući svakovrsni oblik privole. Budemo li svi dobro radili brojnost korisnika budućih Mjera ruralnoga razvoja u svakoj županiji bit će više tisuća naspram dosadašnjih niti 50 po jednoj županiji (za SAPARD i IPARD novce).

TOČKA BROJ 3.

Tražimo da Ministarstvo poljoprivrede vrlo žurno i vrlo zauzeto radi na zakonodavnom okviru i snažno podupire ustroj proizvođačkih grupa i proizvođačkih organizacija, te klastera kao najpoželjnijih modela suradnje.

Dužnost je Ministarstva poljoprivrede osigurati primarnim poljoprivrednim proizvođačima snažnu pregovaračku poziciju. To je najučinkovitije postići potporama ustroja proizvođačkih grupa, proizvođačkih organizacija i na koncu potporom klasterima kao konačnici organizacije.

1. U zadnje vrijeme primarni poljoprivredni proizvođači ostali su bez institucijske potpore. Neorganizirani i ignorirani gubili su bitku za bitkom, a Ministarstvo pod izgovorom „nemiješanja“ u tržišna pravila dalo je prigodu da se „razmašu“ (čitaj dodatno zarade) posrednici i prerađivačka industrija. Neki pokušaji oko utvrđivanja i primjenjivanja mliječnoga kodeksa i mliječnoga paketa propali su, produbili jaz, i prosvjedi su bili i još su uvijek očekivani. U drugim sektorima poljoprivrede pokušaja nije niti bilo.
2. Čvrst zagovor specijalizacije proizvodnje po područjima i postupanje po strateškom (ili programskom) dokumentu značajno bi pomogao uspješnijoj (i dohodovnijoj i bolje organiziranoj) proizvodnji i bio važna pretpostavka za veću vodoravnu i okomitu organiziranost aktera poljoprivredne proizvodnje, a posljedično i prijevoza, skladištenja, trženja, marketinga, ...

TOČKA BROJ 4.

Tražimo da Ministarstvo poljoprivrede pospješi postupke upravljanja poljoprivrednim tлом i vodom poglavito s ciljem promjene strukture primarne poljoprivredne proizvodnje, veće zaposlenosti i većega dohotka poljoprivrednoga gospodarstva, uspješnijega korištenja poljoprivredne biomase i energetske nasade, te značajnijega investiranja i postizanja novih radnih mjesta, a posljedično i rastu gospodarstva u cijelosti.

Neka Vlada RH i Ministarstvo poljoprivrede ponovo omoguće značajnije sudioništvo lokalne i regionalne samouprave u politici upravljanja poljoprivrednim tлом i vodom.

1. Svjedoci smo izgubljenoga dragocjenog dvogodišnjega razdoblja u provedbi zemljišne politike. Rokovi u postojećim ugovori ističu, suzdržanost Ministarstva i nekih od brojnih aktera daju naslutiti da pomaka neće biti. Nitko ne zna bolje od lokalnih ljudi što je najbolje za lokalnu zajednicu. Stoga lokalnoj i regionalnoj samoupravi treba dati i veće ovlasti i veće prihode od korištenja prirodne osnove – u ovom slučaju od poljoprivrednoga zemljišta, poglavito radi postizanja promjene strukture primarne poljoprivredne proizvodnje, veće zaposlenosti i većega dohotka poljoprivrednoga gospodarstva, uspješnijega korištenja poljoprivredne biomase, te značajnijega investiranja i postizanja novih radnih mjesta, a posljedično i rastu gospodarstva u cijelosti.

2. Danas, barem u slavonskim županijama, kad je riječ o gospodarenju vodama, ne nedostaje inicijative. Odrađene su brojne aktivnosti, financirani značajni izdatci, ali raspoložive vode za sve veći broj ozbiljnih korisnika još uvijek nažalost nema. Neprihvatanje lokalnih i regionalnih inicijativa odgađa poželjna rješenja u nedogled. A zadnji smo u EU po navodnjavanju. Nije realno očekivati da se suša može suzbiti navodnjavanjem, no realno je očekivati da se navodnjavanjem može promijeniti struktura biljne proizvodnje u korist radno intenzivnijih kultura i kultura sa značajno većim dohotkom. K tome, izazovi koji su pred poljoprivredom u smislu bioenergije govore o potrebi druge žetve koja je bez vode vrlo neizvjesna. Poljoprivreda očekuje okončanje započetih investicija i omogućavanje korištenja vode u dostatnim količinama na zakonit način.

TOČKA BROJ 5.

Tražimo od Vlade Republike Hrvatske i nadležnih ministarstava, a radi uspješnoga kandidiranja na EU potpore, donošenje novoga modela legalizacije poljoprivrednih i gospodarskih objekata u funkciji poljoprivredne proizvodnje koji će biti brži, jeftiniji i učinkovitiji.

Neka Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja ponovno vrednuje odredbe Zakona o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama (NN br. 86/12) i Uredbe o naknadi za zadržavanje nezakonito izgrađene zgrade u prostoru (NN br. 98/12) u odnosu na zgrade koje su u funkciji poljoprivredne proizvodnje:

1. Nedvojbena je činjenica da je postupak legalizacije preskup, često vrlo zahtjevan i dugotrajan za poljoprivredne zgrade i građevine koje su u funkciji poljoprivredne proizvodnje. Stoga, radi omogućavanja korištenja finansijskih sredstava iz EU fondova namijenjenih poljoprivredi, valja pospješiti rješavanja takvih predmeta, uključujući i pozitivnu diskriminaciju na temelju provedbenih akata ministarstva,
2. Pojednostavljenje postupka legalizacije prema važećem zakonu o postupanju s nezakonito izgrađenim zgradama poželjno je na način ukidanja obveza provođenja očevida te pojednostavljenja postupka i sadržaja opisa zgrade u izreci rješenja, čime će se ubrzati postupak donošenja rješenja o izvedenom stanju i smanjiti troškovi nadležnih odjela,
3. Visinu naknade za legalizaciju zgrade prema Uredbi o naknadi za zadržavanje nezakonito izgrađene zgrade treba uskladiti s tržišnom vrijednošću nekretnina, a što će pridonijeti smanjenju visine naknade za legalizaciju zgrade, poglavito na području izrazito nerazvijenih županija, gdje je tržišna vrijednost nekretnina najniža,
4. S obzirom da navedeno u gornjim točkama samo djelomično rješava problematiku legalizacije poljoprivrednih proizvodnih građevina, očekuje se da nadležno Ministarstvo s novim zakonskim odredbama o gradnji legalizira sve poljoprivredne proizvodne građevine evidentirane na DOF/2011 do 21. lipnja 2011. godine uvođenjem dodatne vrste uporabne dozvole za takve građevine.

TOČKA BROJ 6.

Tražimo od Vlade Republike Hrvatske, nadležnih ministarstava i finansijskih institucija da omoguće izdašnije, dostupnije i lakše financiranje poljoprivredne proizvodnje i aktivnosti u ruralnom prostoru, uključujući olakšice i odgode za postojeće obveze poljoprivrednih gospodarstava.

Neka Vlada RH, nadležna ministarstva i finansijske institucije omoguće izdašnije, dostupnije i lakše financiranje poljoprivredne proizvodnje i aktivnosti u ruralnom prostoru, uključujući olakšice i odgode za postojeće obveze poljoprivrednih gospodarstava.

1. Vlada RH i drugi nositelji javnih proračuna, a na koncu i HBOR, moraju znati da će izgubiti dio novca. No, kako svi ustrajavaju u naplati nenaplativoga kriza je sve dublja i dublja. S druge strane nemoguća su nova zaduženja po istim modelima (usporedi s nesretnim prijedlogom oko povećanja proizvodnje mlijeka). Ostaje nam jedino nova politika financiranja kako nastalih obveza tako i budućih investicija.
2. Očito je da bi novac iz Programa ruralnoga razvoja RH za razdoblje 2014. – 2020. mogao biti jedini dostupni novac. No, budu li pred potencijalnim korisnicima značajne financijske i administrativne zaprjeke nedvojbeno je da će iskoristivost biti mala. Stoga nam za značajan dio poljoprivrednih gospodarstava treba poseban pristup i posebna „prohodnost“, a to je moguće samo uz opće suglasje u sklonosti favoriziranja malih i srednjih s poteškoćama u poslovanju.
3. Danas su farme koje su građene po Operativnim programima zoran primjer uspješnosti i neuspješnosti. Ne ulazeći u dubinu problema valja zaključiti da farma koja realno vrijedi više milijuna kuna predstavlja realan kapital kojega treba staviti u funkciju. Nije istina da svaka farma s problemima poslovanja je novi „Obrovac“. Ako već propada tada treba riješiti vlasnički status i farmi dati prigodu za novi zamah. Kod većine takvih farmi nova proizvodnja i novo ulaganje u obnovljive izvore energije prilika je za uspjeh jer se Hrvatska obvezala do 2020. godine na 20 % zelene energije i izdašno pomaže taj dio energetskoga sektora. Poljoprivreda može najbrže i najlakše odgovoriti na ovo zahtjevno pitanje.

K tome takve farme mogu biti lokalna sabirališta za stajnjak i tako otkloniti moguću štetu zbog odrednica Nitratne direktive. Kao i drugdje i ovdje treba tražiti specifična rješenja za specifične probleme.

TOČKA BROJ 7.

Tražimo od Vlade Republike Hrvatske i nadležnih ministarstava da bolje urede sustav i provedbu poljoprivredne politike, točno odrede nadležnosti i otklone dvojbe oko vrijednosnoga suodnosa na relaciji Ministarstvo-primarni proizvođači-prerađivači-trgovci-javnost.

1. Danas je teško spoznati dali uopće imamo konzistentnu poljoprivrednu politiku, tko ju provodi i uz koje ovlasti pa i nadležnosti,
2. Često se ne zna tko će i na koji način provoditi izrečene nakane, a k tome nedefinirane ili podijeljene nadležnosti aktere poljoprivredne proizvodnje dovode u bezizlazno stanje (na primjer: tko je prva pa i prava adresa nadležna za problematiku poljoprivrednih obrta - Ministarstvo poljoprivrede ili Ministarstvo poduzetništva i obrta),
3. Nedopustiva suzdržanost ili potpuni izostanak Ministarstva poljoprivrede u rješavanju nekih problema (na primjer kod spora oko uvjeta otkupa i cijena primarnih poljoprivrednih proizvoda) iako bi moralo zastupati i njihove interese ostavlja primarne proizvođače na milost i nemilost jačih,
4. Izdašni poticaji poljoprivredi i ruralnom prostoru jedna je od najjačih i najdosljednijih EU politika, a u Hrvatskoj su Vlada i Ministarstvo poljoprivrede čestim izmjenama i uskratama prava, korisnike poticaja doveli u vrlo tešku poziciju. K tome, stvoreno je ozračje da korisnici potpora svoja zakonita očekivanja moraju pravdati pred javnošću.

TOČKA BROJ 8.

Tražimo od Vlade Republike Hrvatske i nadležnih ministarstava da poljoprivredu i ruralni prostor uključe u druge razvojne strategije, poglavito Strategiju energetskoga razvoja Republike Hrvatske, Strategiju razvoja turizma Republike Hrvatske i u Industrijsku strategiju

Republike Hrvatske, jer poljoprivreda i selo mogu brzo i lako odgovoriti na neke od zahtjeva današnjice i ukupnoga razvoja Hrvatske.

1. Strategija energetskega razvoja Republike Hrvatske uopće ne vrednuje mogući doprinos poljoprivredne biomase zelenoj energiji i postignuću cilja određenoga za 2020. u smislu zadovoljavanja nacionalnih potreba za energijom iz obnovljivih izvora u visini 20 %. Još jednom naglašavamo da poljoprivreda može najbrže i najlakše udovoljiti toj odredbi. Njoj su i najpotrebniji dodatni izvori prihoda. A preduvjete trebaju riješiti Vlada RH i nadležna ministarstva. Farme koje to mogu biti imamo, navodnjavanje i druga žetva (silaža žitarica ili trava) relativno lako je izvodivo, a HEP bi morao pomoći, a ne biti prezahtjevni partner u tom poslu,
2. Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske isto tako zanemaruje hrvatske poljoprivredne proizvode. Nažalost i turistička potrošnja je mala i ne može značajno utjecati na trženje hrvatskih prehrambenih proizvoda. Zato Vladi RH i nadležnim ministarstvima, ali i poljoprivrednim gospodarstvima valja odabrati / odrediti novi pristup turističkom tržištu i odustati od ili dati potpuno drugačiji sadržaj krilatici „povežimo zelenu i plavu Hrvatsku“,
3. Industrijska strategija Republike Hrvatske koju su vrlo učestalo najavljivali mnogi dužnosnici zanemari je mogućnosti i potrebe hrvatske poljoprivrede u smislu jačanja prehrambene industrije. Tako danas imamo dokument naslovljen s Industrijska strategija koji se oslanja na devet strategija, a među kojima nije poljoprivredna strategija i k tome prehrambenu industriju svrstava izvan prioriternih industrija. Problem negativne vanjskotrgovinske bilance poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda očito će biti sve veći i veći. Činjenica je da izvozimo dobre sirovine i uvozimo prosječne ili loše gotove proizvode. Rješenje je jednostavno!